

Lýðheilsuvísar eftir heilbrigðisumdæmum 2022

Kynningarfundur 13. júní 2022

Dr. Alma D. Möller, landlæknir

Dr. Dóra Guðrún Guðmundsdóttir, sviðsstjóri

Dr. Sigríður Haraldsd. Elínardóttir, sviðsstjóri

Ávarp

Alma D. Möller

① Aukin eftirspurn, aukinn kostnaður

Aukning langvinnra sjúkdóma, hækkandi aldur

Hjarta- og æðasjúkdómar, krabbamein, lungnasjúkdómar, sykursýki, geðsjúkdómar

② Skortur á starfsfólki

2017: 5.3 per aldraðan einstakling

2050: 3 per aldraðan einstakling

Áhrif 4. iðnbyltingarinnar?

③ Flóknara umhverfi

④ Heimsfaraldur COVID-19 og eftirstöðvar hans

⑤ Sýklalyfjaónæmi

⑥ Loftslagsbreytingar

„Single biggest health threat facing humanity“ (WHO 2018)

⑦ Stríð

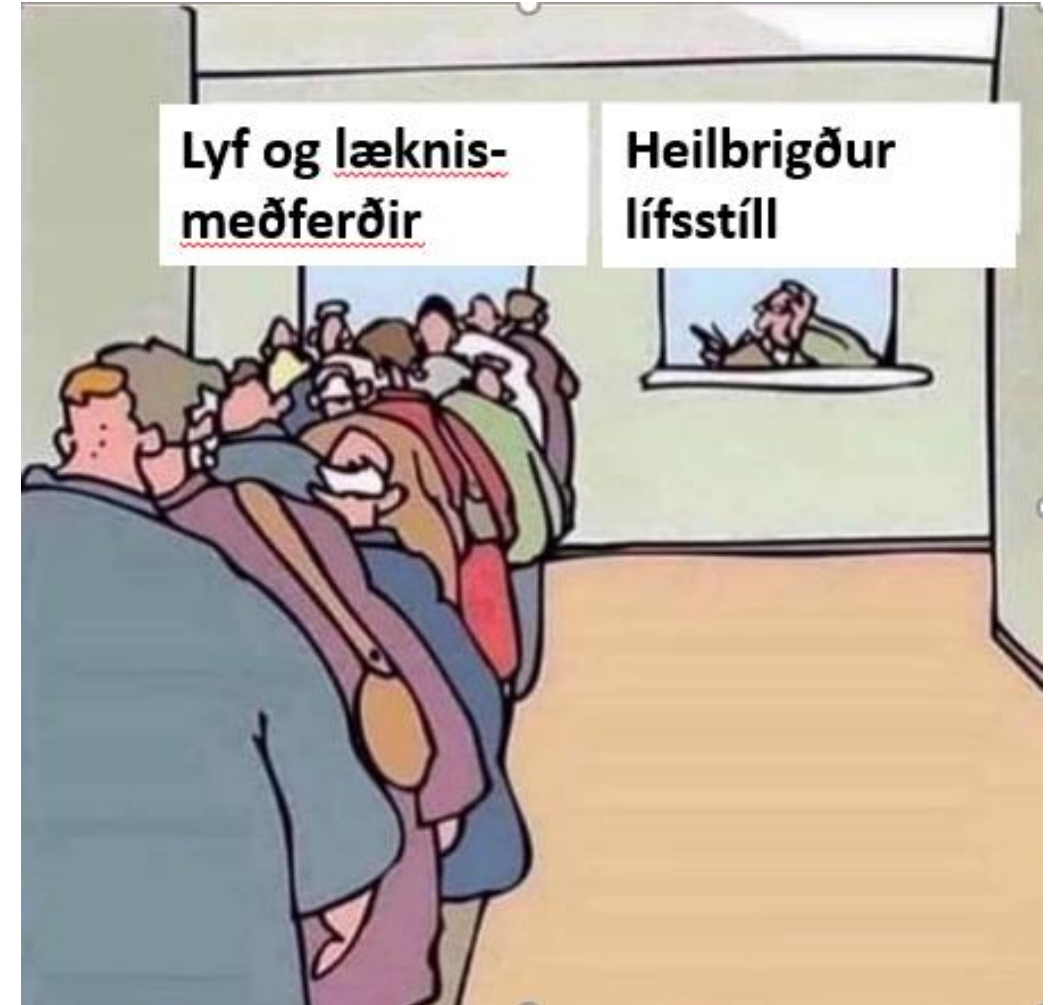
Efla lýðheilsu

Heilsuefling &
Forvarnir

sem miða að því að viðhalda og bæta heilbrigði fólks og koma í veg fyrir sjúkdóma eins og kostur er

Nýta heilbrigðiskerfið skynsamlega

- Minnka sóun → auka gæði og árangur
- Besta þekkingu
- Tækni og nýsköpun
- O.m.fl.

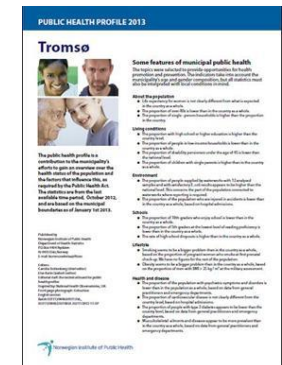
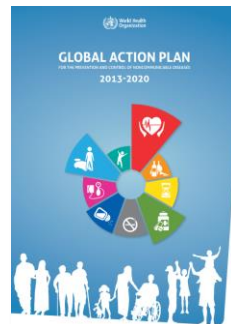
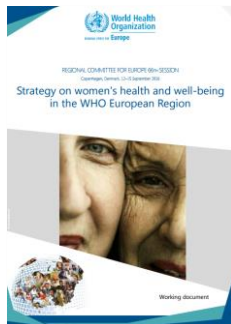

- Á hverju ári eru eftirfarandi þættir hafðir til hliðsjónar við val á lýðheilsuvísium:

- Áhrifaþættir heilsu sem fela í sér tækifæri til heilsuefningar og forvarna (byggt á vísindarannsóknum)
- Mikilvægir sjúkdómar sem eru krefjandi fyrir heilbrigðisþjónustu (byggt á vísindarannsóknum)
- Mikilvægar stefnur og áætlanir á sviði lýðheilsu og heilbrigðisþjónustu

Erlendar fyrirmyndir, t.d. Norskir lýðheilsuvísar

Hvaðan koma gögn í lýðheilsuvísan?

- Heilbrigðisskrár landlæknis
  - Fæðingaskrá
  - Dánarmeinasrá
  - Krabbameinsskrá
  - Lyfjagagnagrunnur
  - Vistunarskrá sjúkrahúsa
  - Samskiptaskrá heilsugæslu
  - Færni og heilsumatsgrunnur
  - Bólusetningaskrá sóttvarnalæknis
- Reglubundnar kannanir
  - Heilsa og líðan (EL)
  - Vöktun áhrifapátta (EL)
  - Ungt fólk (Rannsóknir og greining)
  - Ískrá (Heilsugæslan)
- Gögn frá Hagstofu
- Gögn frá Sjúkratryggingum
- Gögn frá Tryggingastofnun

Lýðheilsuvísar eru safn mælikvarða sem gefa vísbendingar um heilsu og líðan þjóðarinnar og áhrifaþætti þeirra

Embætti landlæknis

Lýðheilsuvísar gera gagn þegar þeir hvetja til umræðu heima í héraði og leiða til verkefna sem efla lýðheilsu í heimabyggð (og á landsvísu)

Markvisst samstarf um vellíðan fyrir alla

Embætti landlæknis

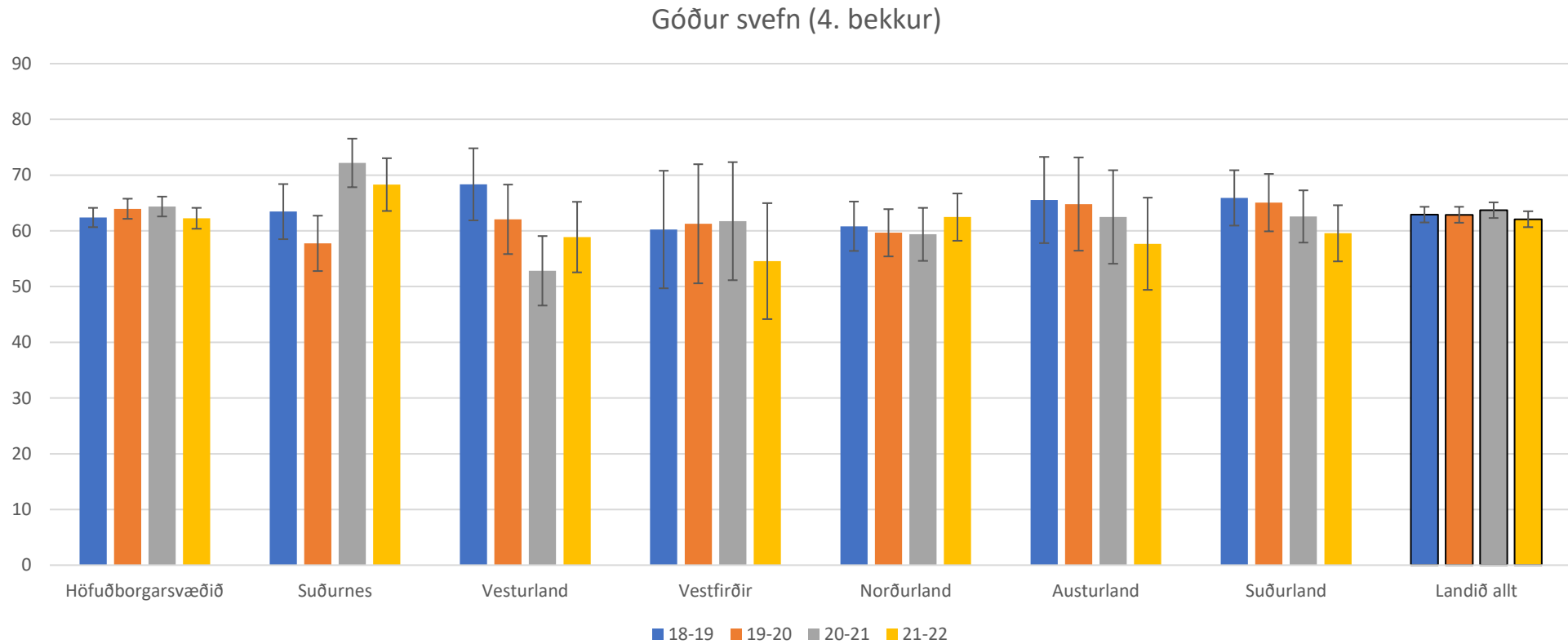

„Góður svefn lengir líf. Hann bætir minni og sköpunargáfu. Bætir útlitið og hjálpar okkur að halda kjörþyngd. Virkar fyrirbyggjandi gegn krabbameinum og heilabilun. Eflir ónæmiskerfið. Lækkar áhættu á hjarta- og heilaáföllum auk sykursýki. Stuðlar að hamingju og vinnur gegn þunglyndi og kvíða“.

Góður svefn (4. bekkur)

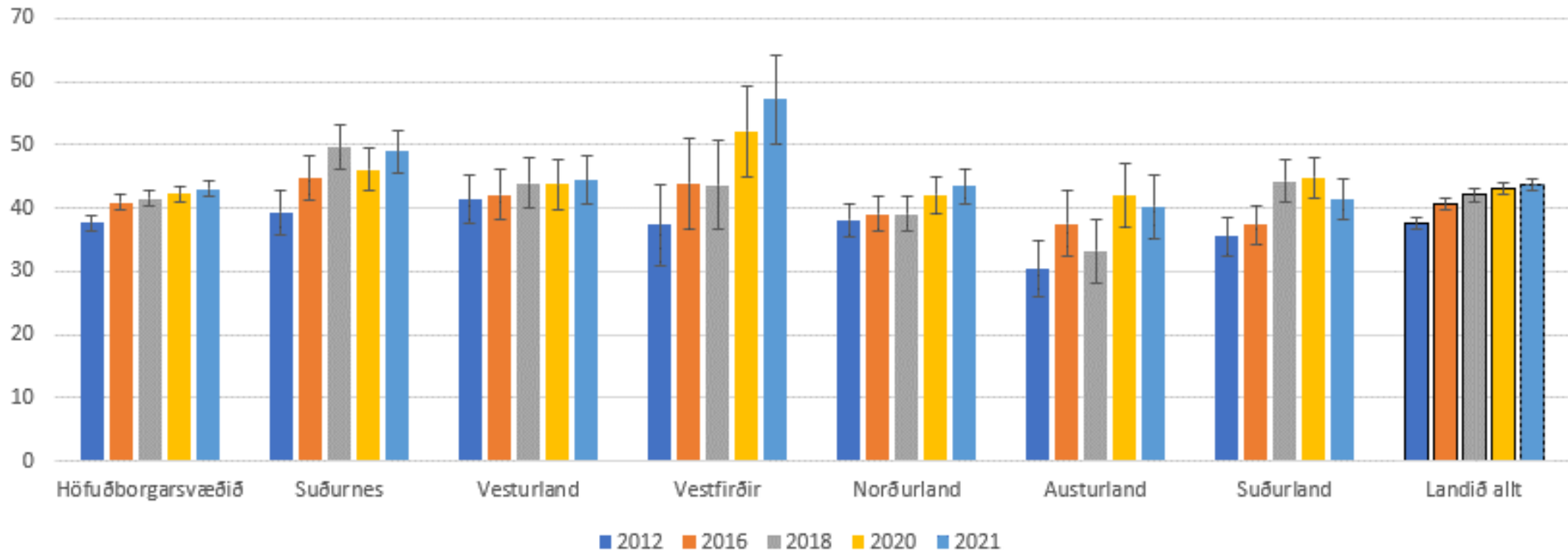

Hlutfall barna í 4. bekk sem gengur oft eða alltaf vel að sofa á kvöldin

Stuttur svefn, 8.-10. bekkur

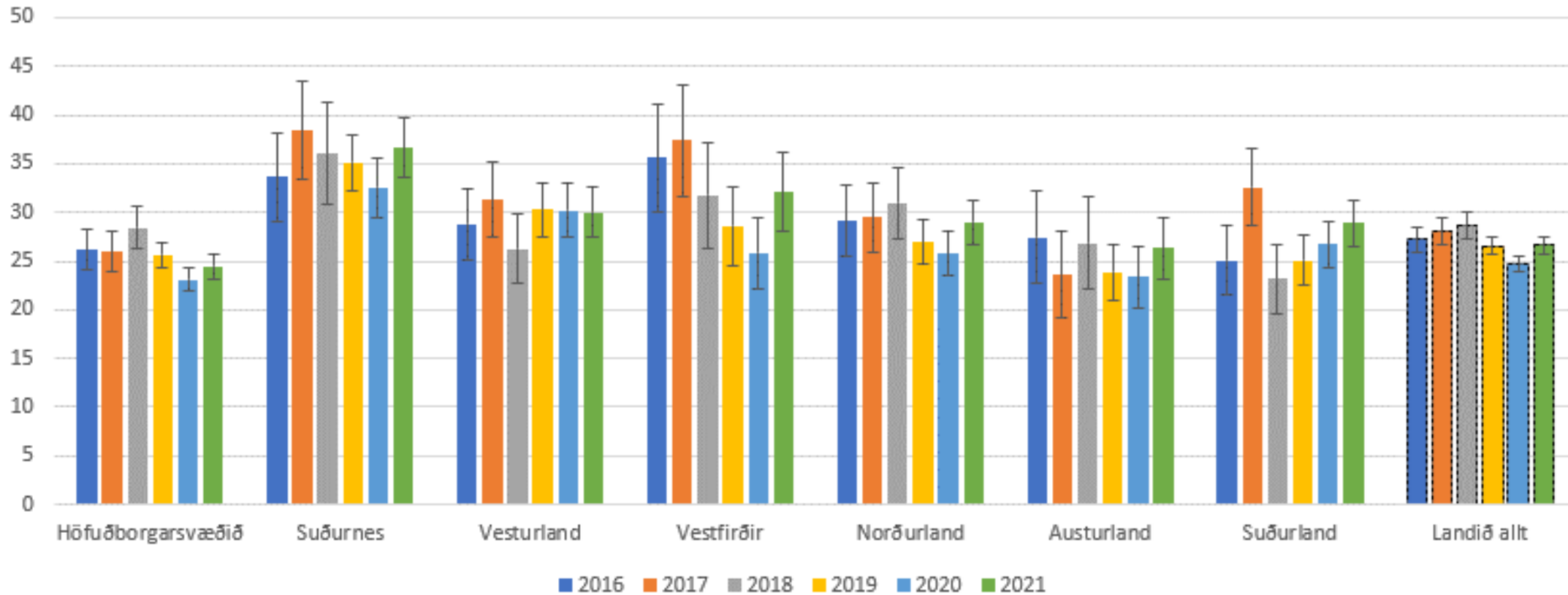
Stuttur svefn, 8.-10. bekkur

Stuttur svefn fullorðinna

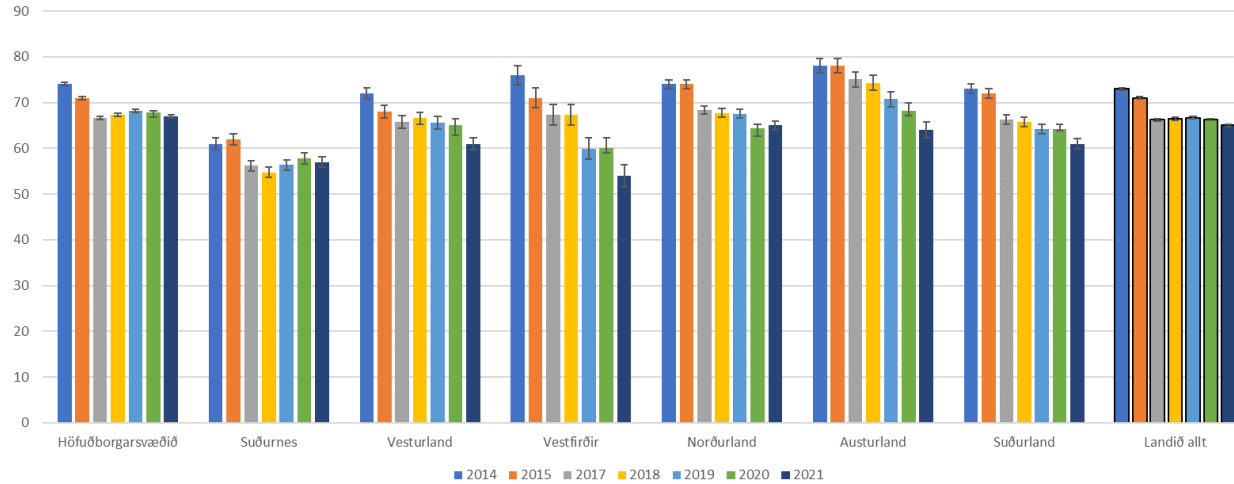
Stuttur svefn fullorðinna

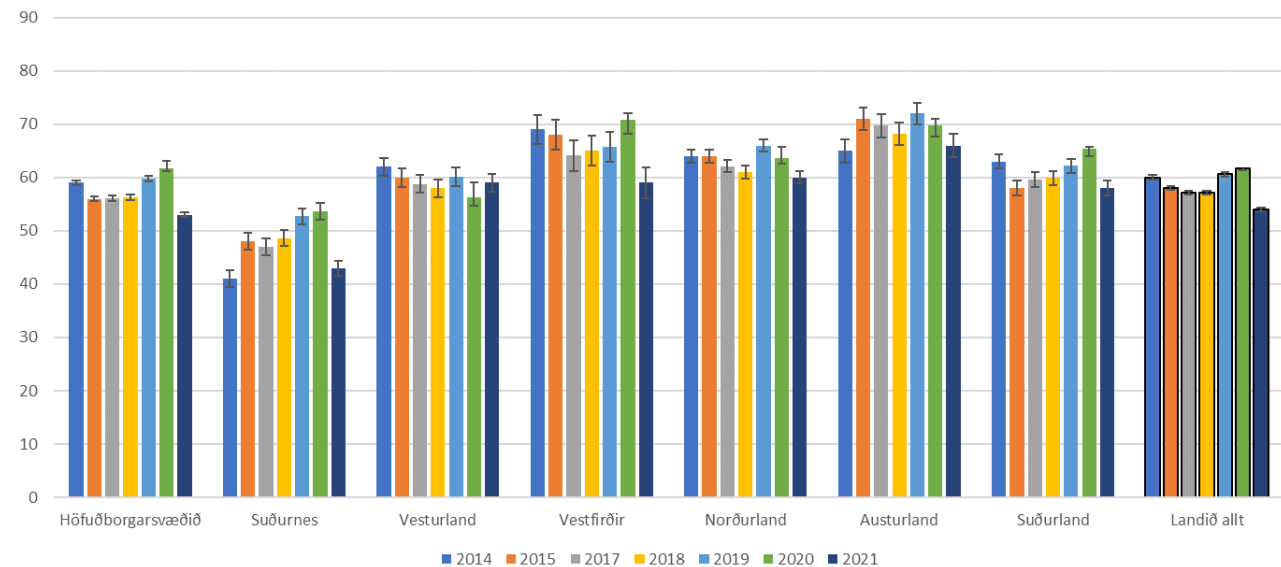
Skimanir fyrir krabbameinum

Skimun fyrir leghálskrabbameini

Hlutfall kvenna sem var á boðunarskrá í árslok (23-65 ára, með lögheimili á Íslandi) og hafði mætt í skimun fyrir leghálskrabbameini sl. 3,5 ár

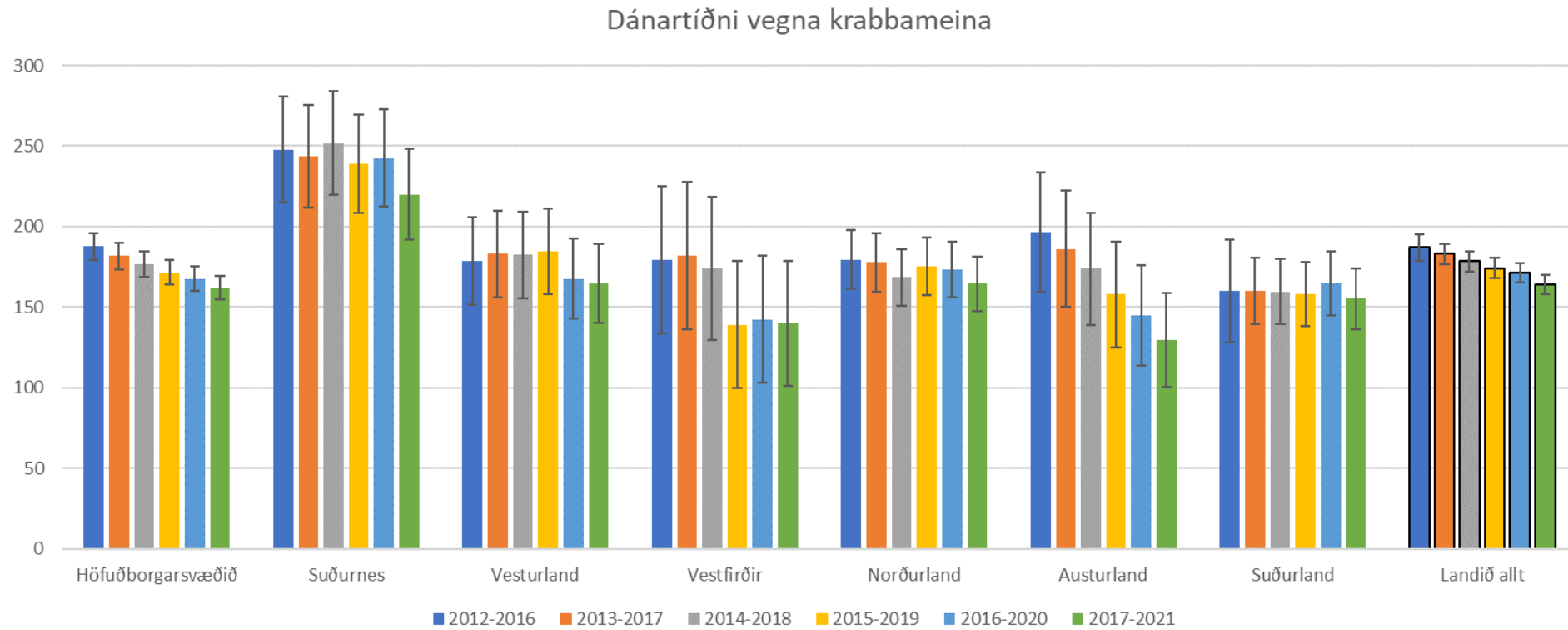
Skimun fyrir brjóstakrabbameini

Hlutfall kvenna sem var á boðunarskrá í árslok (40-69 ára, með lögheimili á Íslandi) og hafði mætt í skimun fyrir brjóstakrabbameini sl. 2 ár

Dánartíðni vegna allra krabbameina

Aldurstöðluð dánartíðni vegna krabbameina, illkynja æxli

SAMFÉLAG

Sigríður Haraldsd. Elínardóttir

Lýðheilsuvísun er ætlað að.....

- auka skilning á málefnum tengdum heilsu í nærumhverfi fólks og hvetja til frekari „athugana“ fremur en að vera beinlínis notaðir sem árangurs-/frammistöðu mælikvarðar
- þær upplýsingar sem lýðheilsuvísar veita þarf að túlka með viðeigandi nærsamfélag í huga
- lýðheilsuvísir getur verið hærri eða lægri í einu samfélagi samanborið við annað en það þarf þekkingu á samfélaginu til að túlka mismuninn

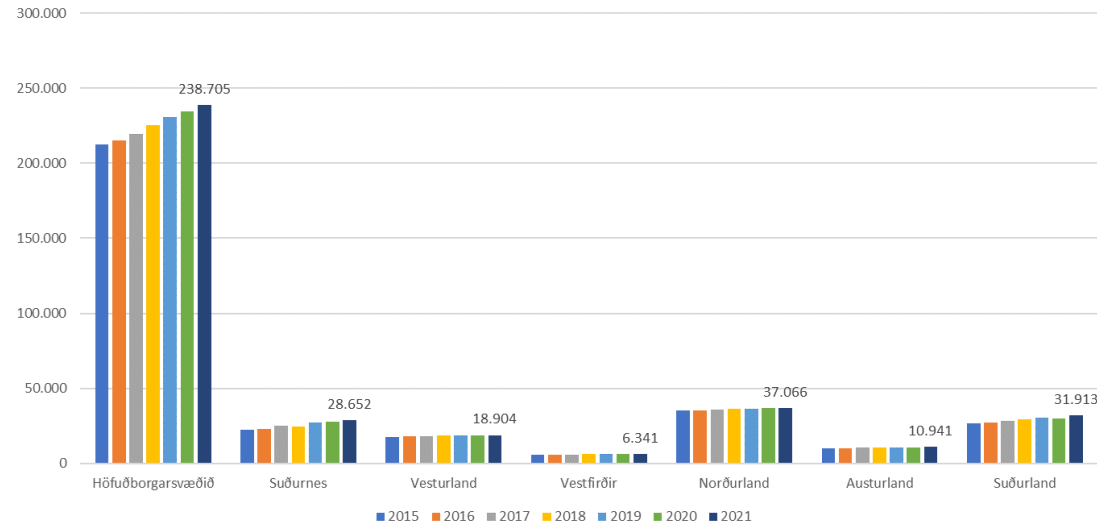

Samfélag	1	Íbúafjöldi
	2	Íbúafjöldi (fjölgun/fækkun)
	3	Fæðingar < 20 ára
	4	Háskólamenntaðir
	5	Innflytjendur
	6	Öryrkjar
	7	Fjárhagserfiðleikar

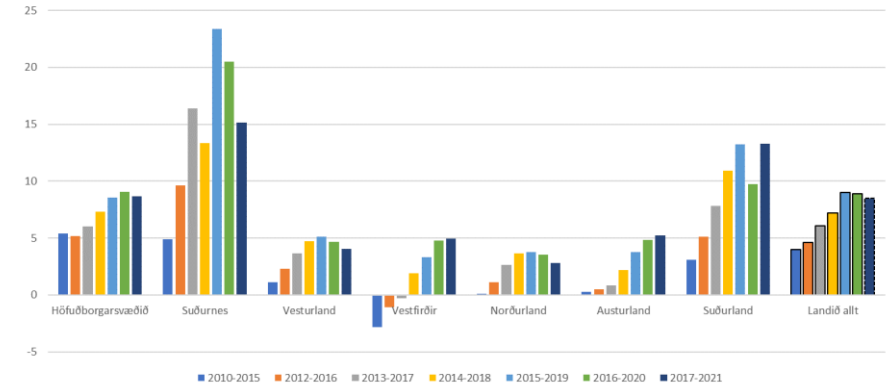

Íbúafjöldi

Íbúafjöldi 2021 eftir heilbrigðisumdæmum

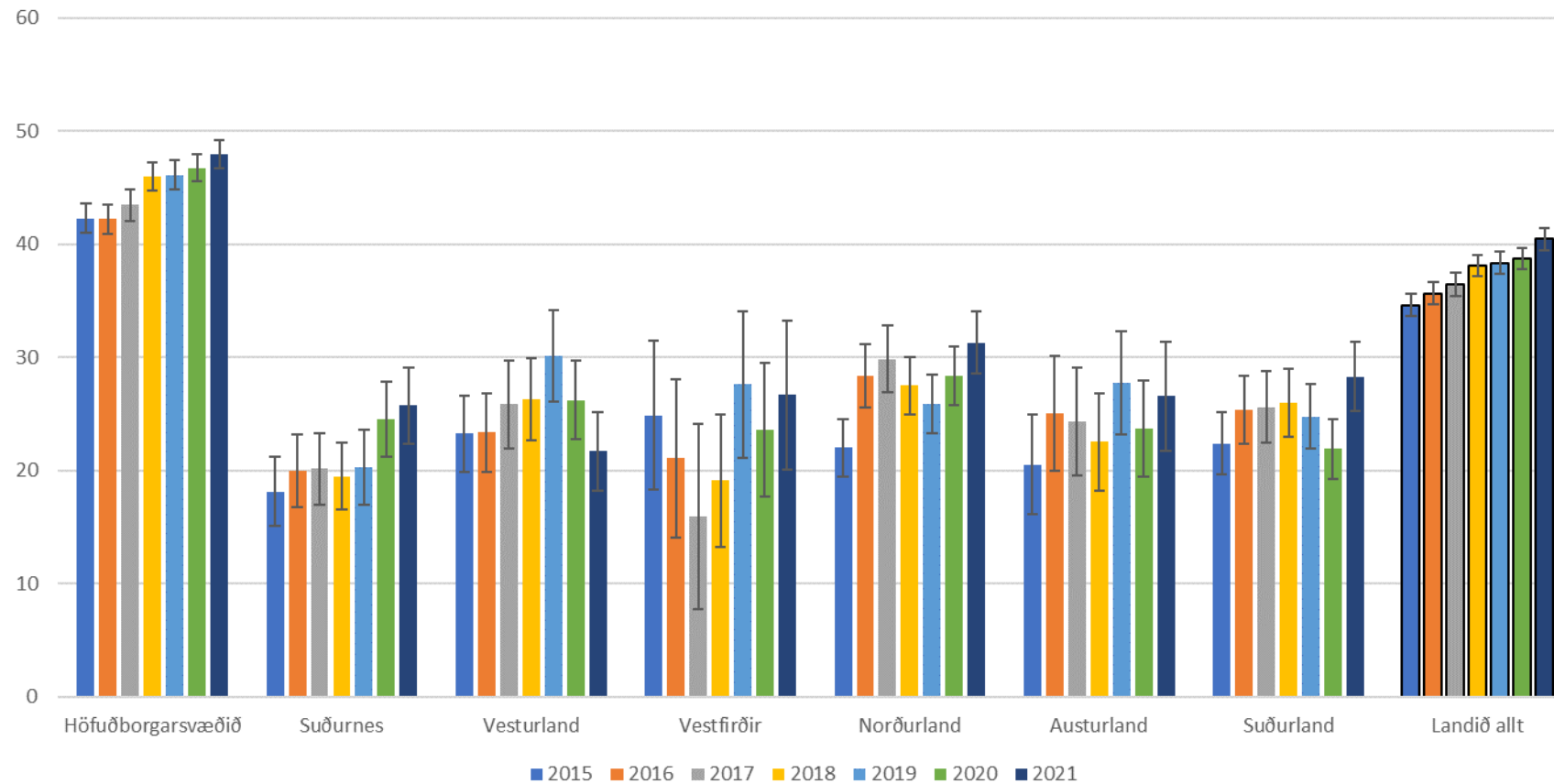
Íbúafjöldi (fjölgun/fækkun)

Íbúafjöldi. Hlutfallsleg fjölgun/fækkun 2010-2021 (á fimm ára tímabili)

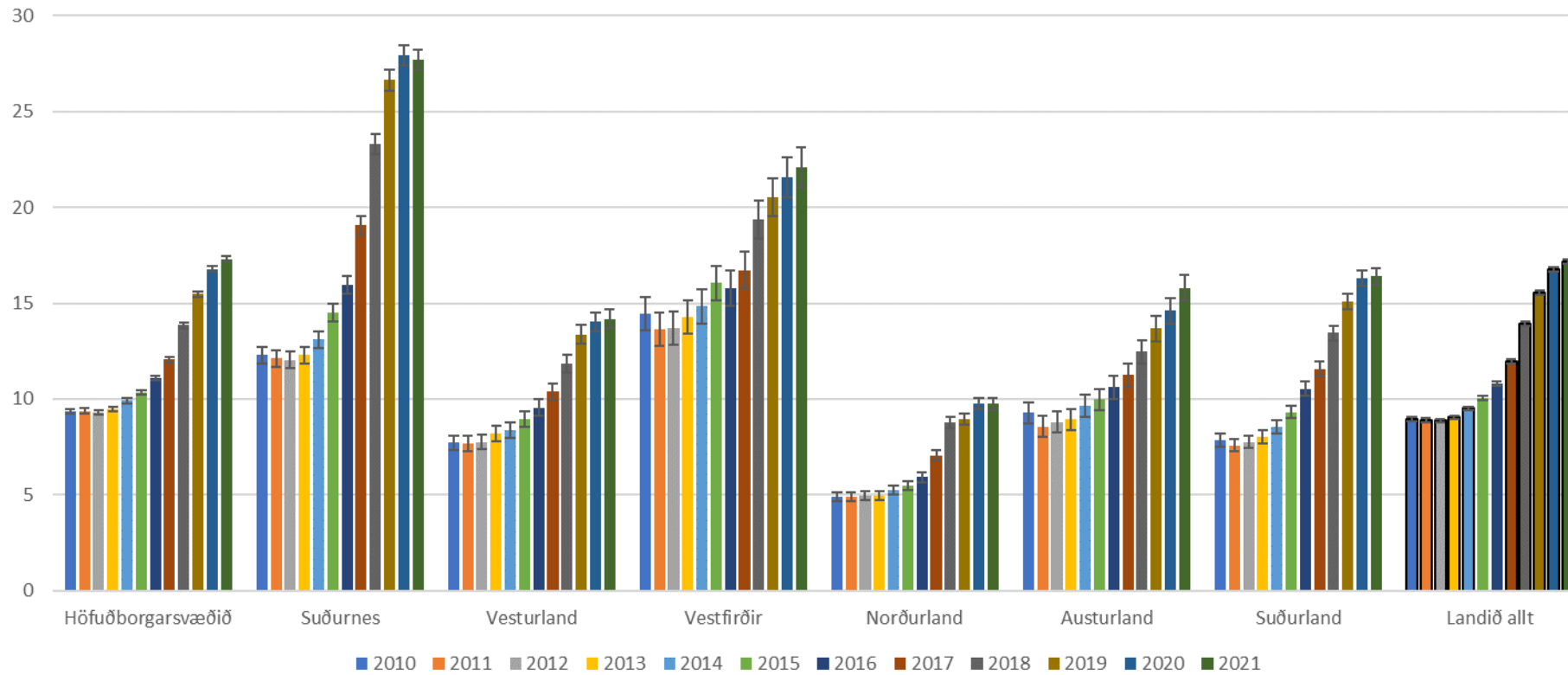
Háskólamenntaðir

Háskólamenntaðir, hlutfall þeirra sem lokið hefur háskólamenntun, 25-74 ára

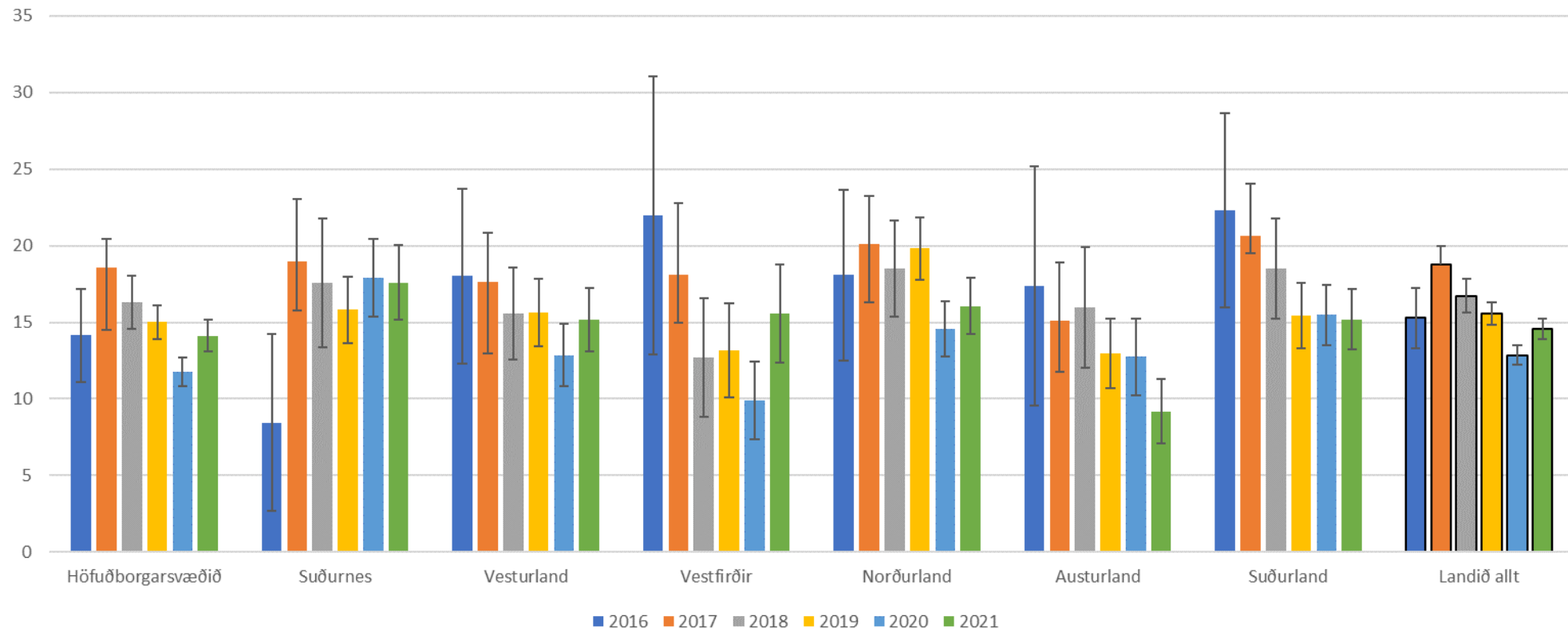
Innflytjendur

Fjöldi innflytjenda og afkomendur þeirra sem hlutfall af mannfjölda

Fjárhagserfiðleikar

Hlutfall fullorðinna sem á frekar eða mjög erfitt með að ná endum saman

HEILSA OG SJÚKDÓMAR

Sigríður Haraldsd. Elínardóttir

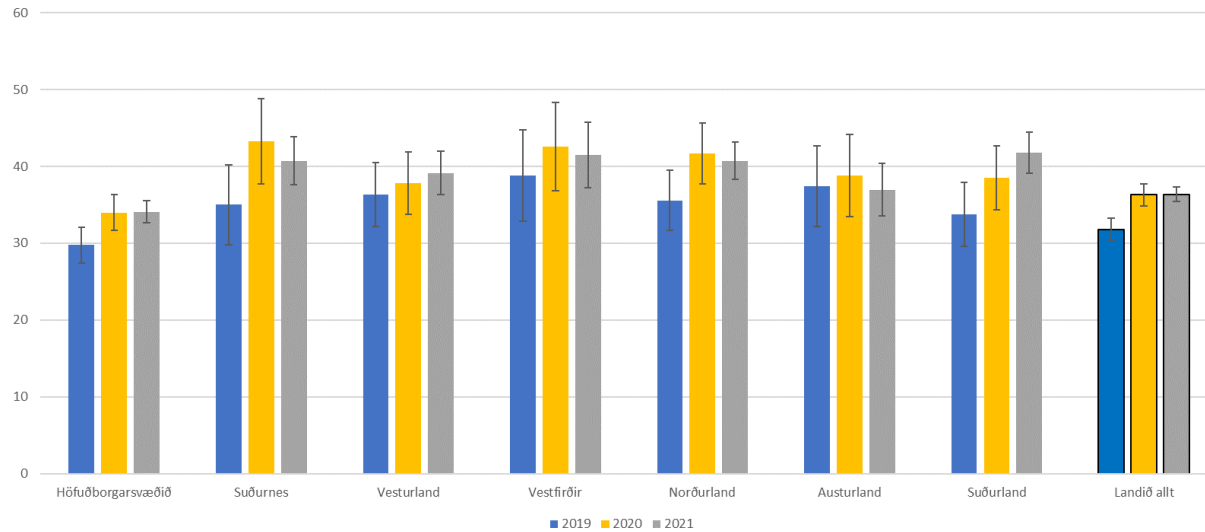

Heilsa og sjúkdómar	26	Líkamleg heilsa sæmileg/léleg, fullorðnir
	27	Andleg heilsa sæmileg/léleg, fullorðnir
	28	Þunglyndislyfjanotkun, kk
	29	Þunglyndislyfjanotkun, kvk
	30	Heilsugæsluheims. v/geð- og atferliskraskana
	31	Geðlæknisheimsóknir
	32	Blóðsykurslækkandi lyf, önnur en insúlín
	33	Langv. lungnateppa, sjúkrahúslegur, kk
	34	Langv. lungnateppa, sjúkrahúslegur, kvk
	35	Ótímabær dauðsföll v/langvinnra sjúkdóma
	36	Sýklalyfjaávisanir < 5 ára
	37	Bólusetningar barna, 12 mán.
	38	Inflúensubólusetning ≥ 60 ára
	39	Skimun fyrir leghálskrabbameini
	40	Skimun fyrir brjóstakrabbameini
	41	Dánartíðni vegna krabbameina
42	Almenn hjúkrunarrými	
43	Heilsugæsluheimsóknir	
44	Sérfræðingsheimsóknir	

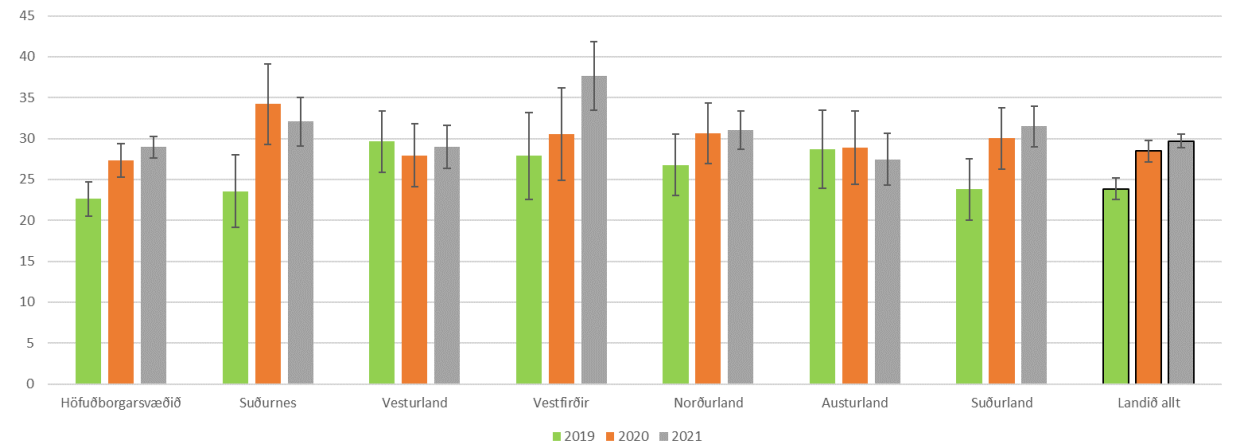
Heilsa og sjúkdómar

Líkamleg heilsa sæmileg/léleg, fullorðnir

Hlutfall þeirra sem metur líkamlega heilsu sína sæmilega eða lélega

Andleg heilsa sæmileg/léleg, fullorðnir

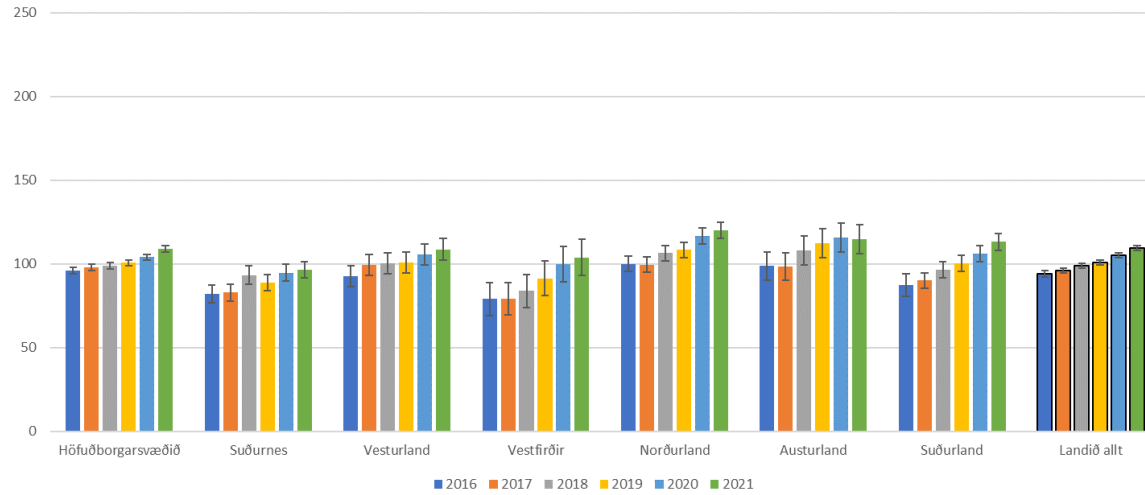

Hlutfall þeirra sem metur andlega heilsu sína sæmilega eða lélega

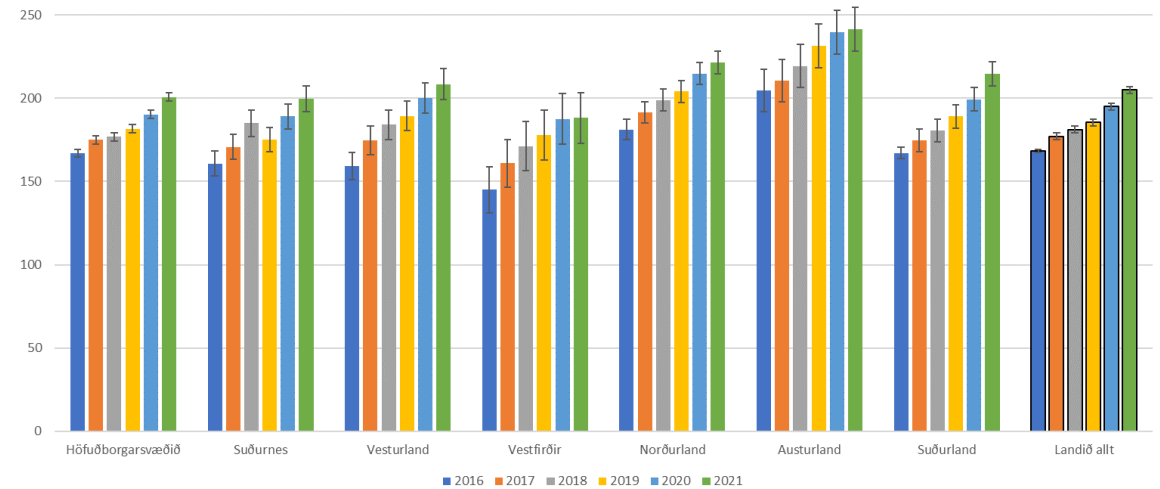
Heilsa og sjúkdómar

Punglyndislyfjanotkun, kk

Notkun þunglyndislyfja, karlar, skilgreindir dagskammtar fyrir hverja 1.000 íbúa á dag

Punglyndislyfjanotkun, kvk

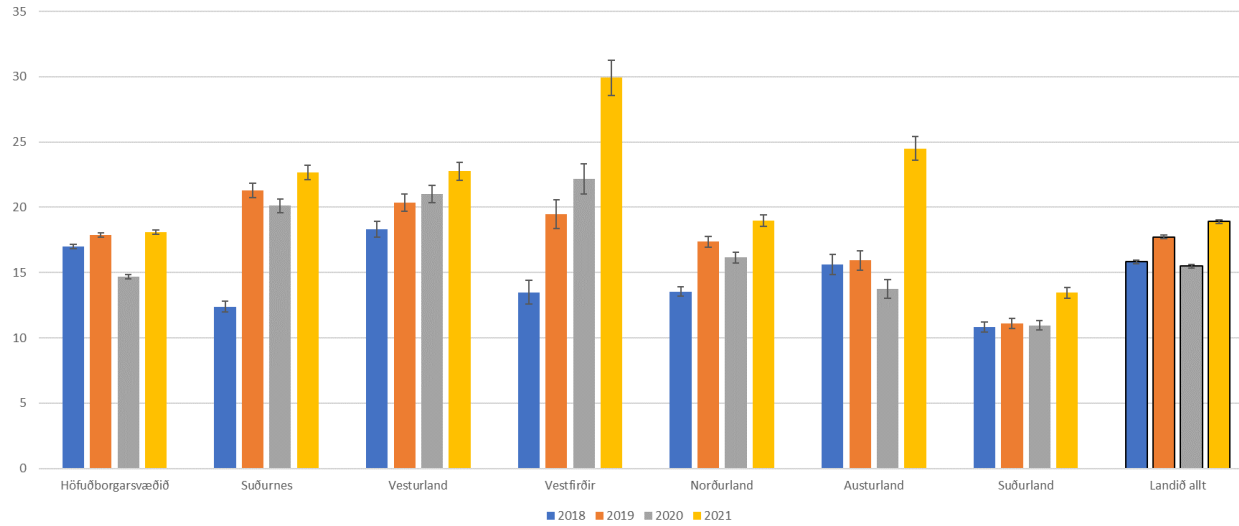

Notkun þunglyndislyfja, konur, skilgreindir dagskammtar fyrir hverja 1.000 íbúa á dag

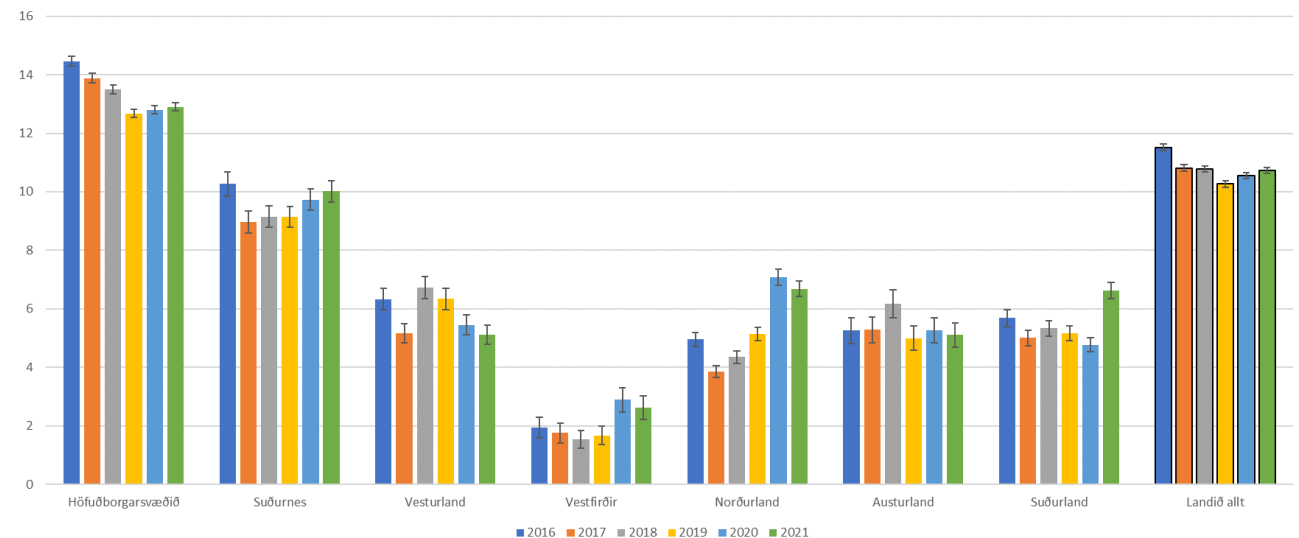
Heilsa og sjúkdómar

Heilsugæsluheimsóknir vegna geð- og atferlisskaskana

Komur á heilsugæslustöðvar vegna geð- og atferlisskaskana á 100 íbúa. Viðtöl, óháð starfstétt. Heilbrigðisumdæmi byggð á póstnúmeri íbúa, óháð því á hvaða heilsugæslustöð þjónustan var sótt.

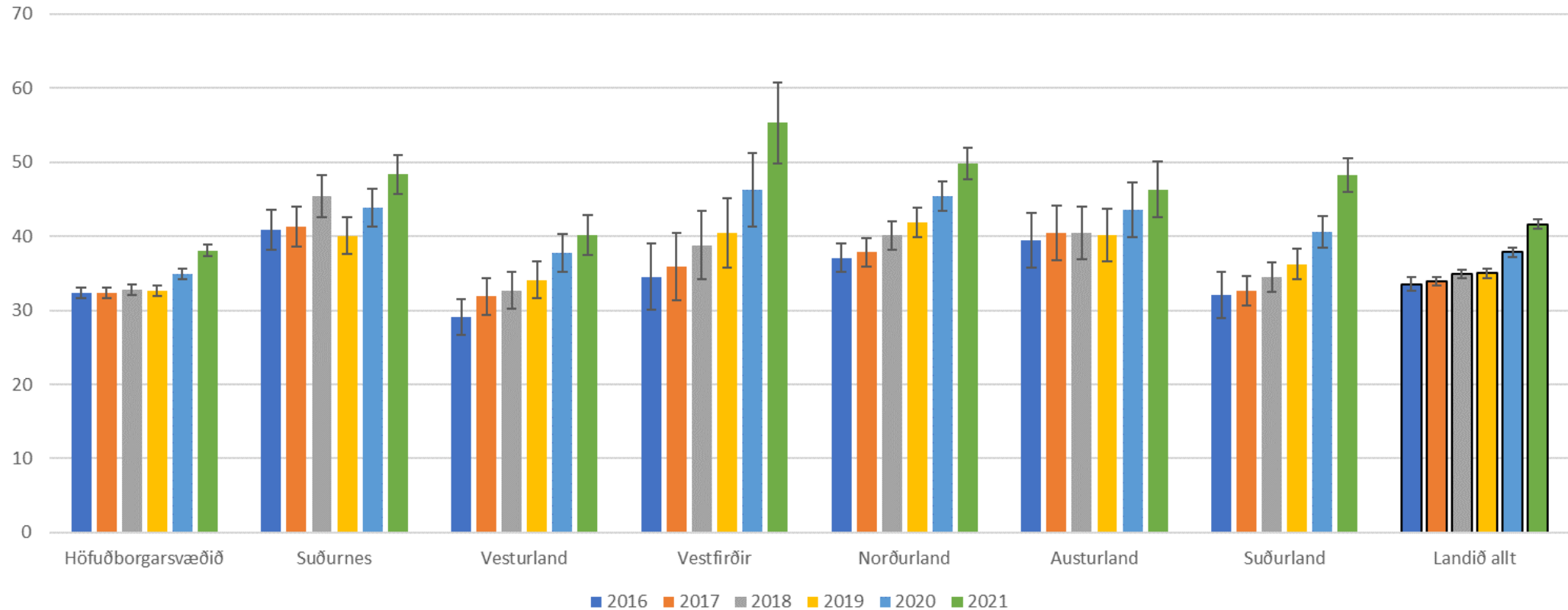
Geðlæknisheimsóknir

Komur til geðlækna á samningi við Sjúkratryggingar Íslands á 100 íbúa

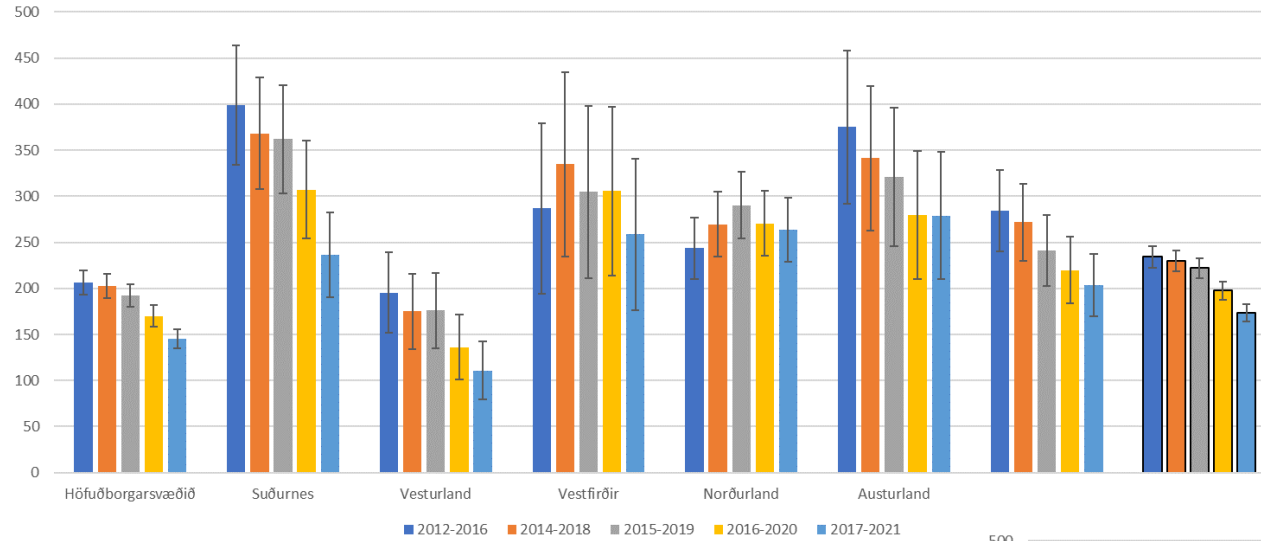
Blóðsykurslækkandi lyf, önnur en insúlín

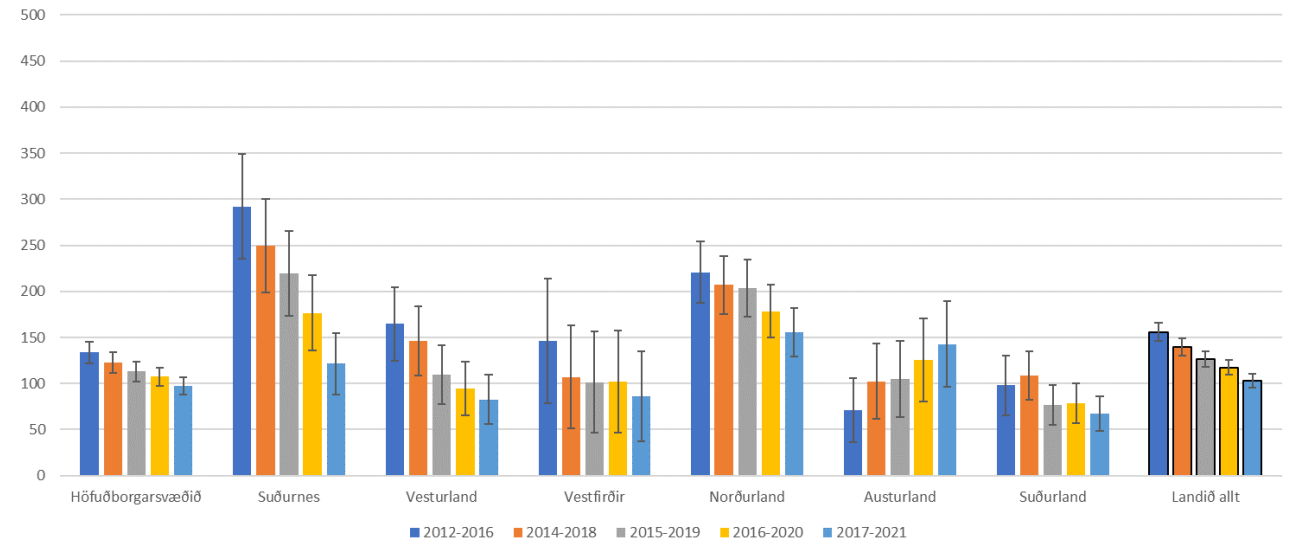
Notkun blóðsykurslækkandi lyfja, skilgreindir dagskammtar fyrir hverja 1.000 íbúa á dag

Langvinn lungnateppa, sjúkrahúslegur, konur

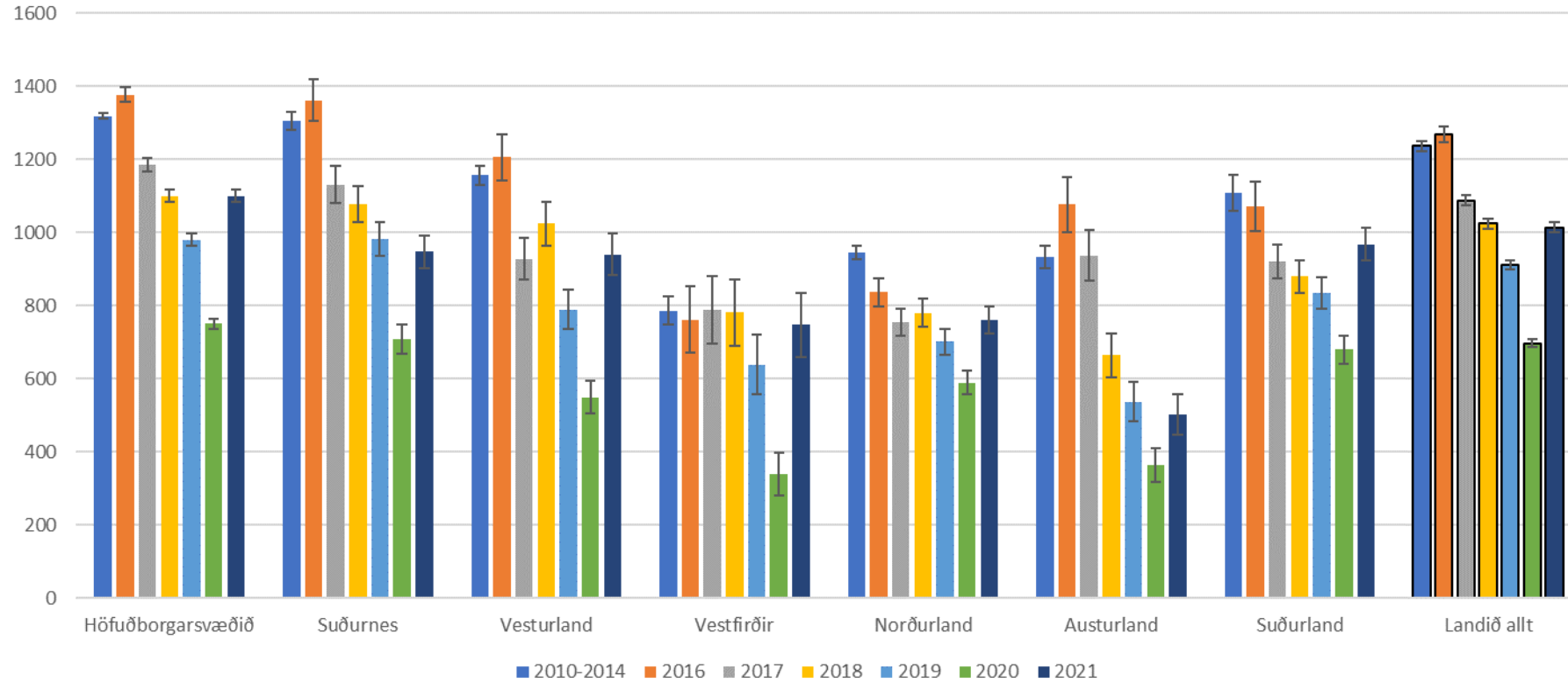
Langvinn lungnateppa, sjúkrahúslegur, karlar

Fjöldi lega (útskriftir) vegna langvinnra lungnateppu (COPD) kk, á 100.000 íbúa

Sýklalyfjaávisanir < 5 ára

Sýklalyfjanotkun undir 5 ára, fjöldi ávísana á 1.000 íbúa

LIFNAÐARHÆTTIR OG LÍÐAN

Dóra Guðrún Guðmundsdóttir

Lifnaðarhættir og líðan

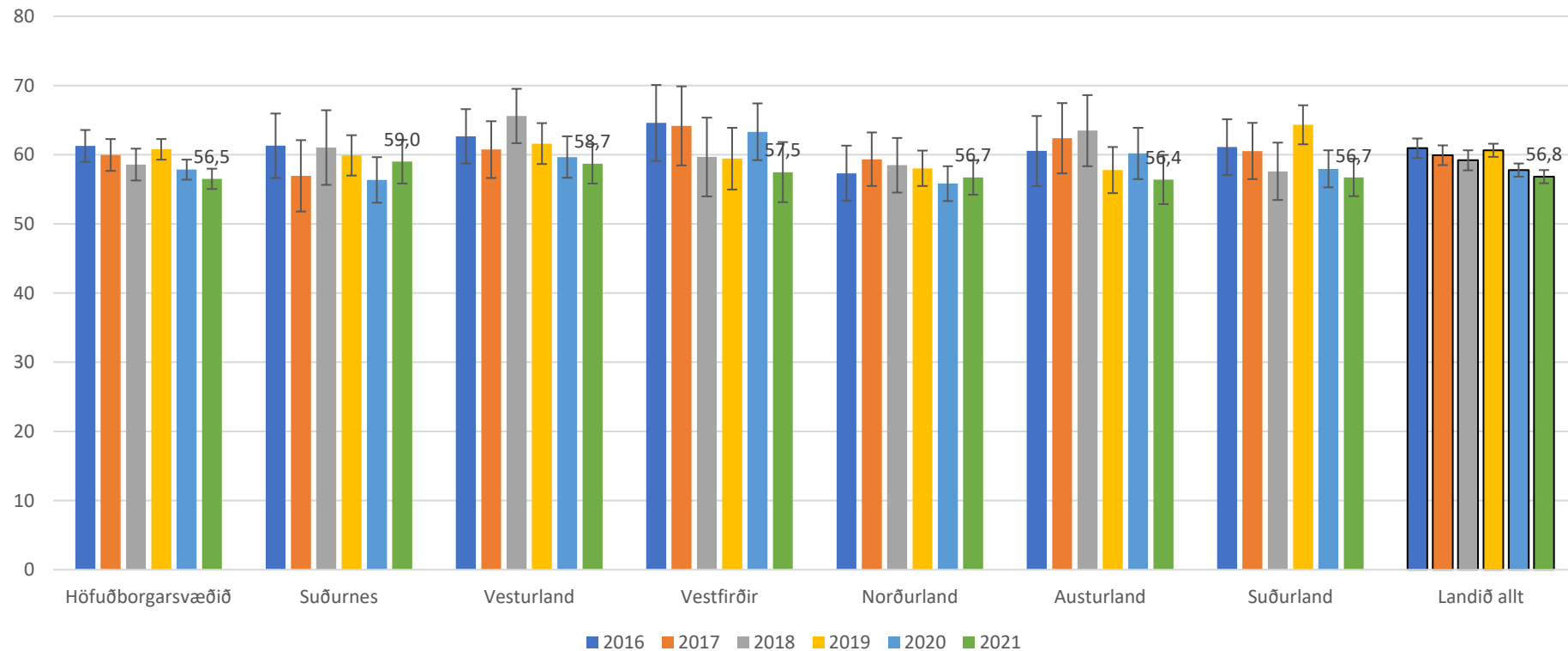
8	Hamingja fullorðinna
9	Hamingja (10. b.)
10	Andleg heilsa góð/mjög góð, framhaldssk.
11	Einmanaleiki fullorðinna
12	Kviðaeinkenni (7. b.)
13	Góður svefn (4. b.)
14	Virkur ferðamáti í skóla (1. b.)
15	Þátttaka í skipulögðu íþróttastarfi (8.-10. b)
16	Erfið hreyfing, framhaldsskólanemar
17	Grænmetis- og ávaxtaneysla fullorðinna
18	Gosdrykkjaneysla fullorðinna
19	Orkudrykkjaneysla framhaldsskólanema
20	D-vítamín (1. b.)
21	Áhættudrykkja fullorðinna
22	Ölvunardrykkja framhaldsskólanema
23	Aldrei notað ólögleg vímuefni, framhaldssk.
24	Reykingar fullorðinna
25	Nikótínþúðanotkun framhaldsskólanema

Líðan

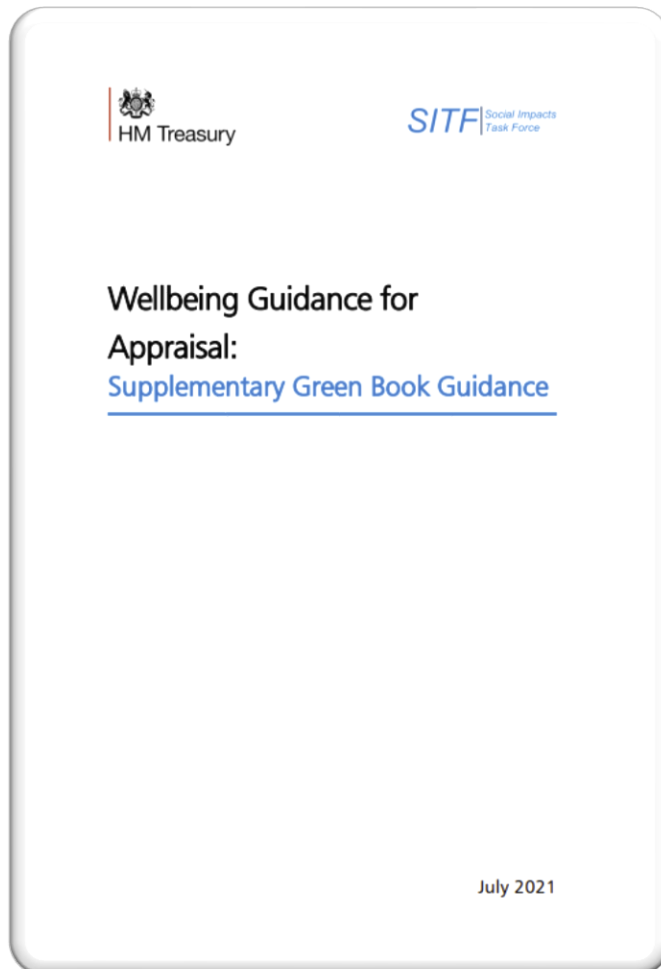
Hamingja fullorðinna

Hlutfall fullorðinna sem metur hamingju sína að minnsta kosti 8 á skalanum 1-10

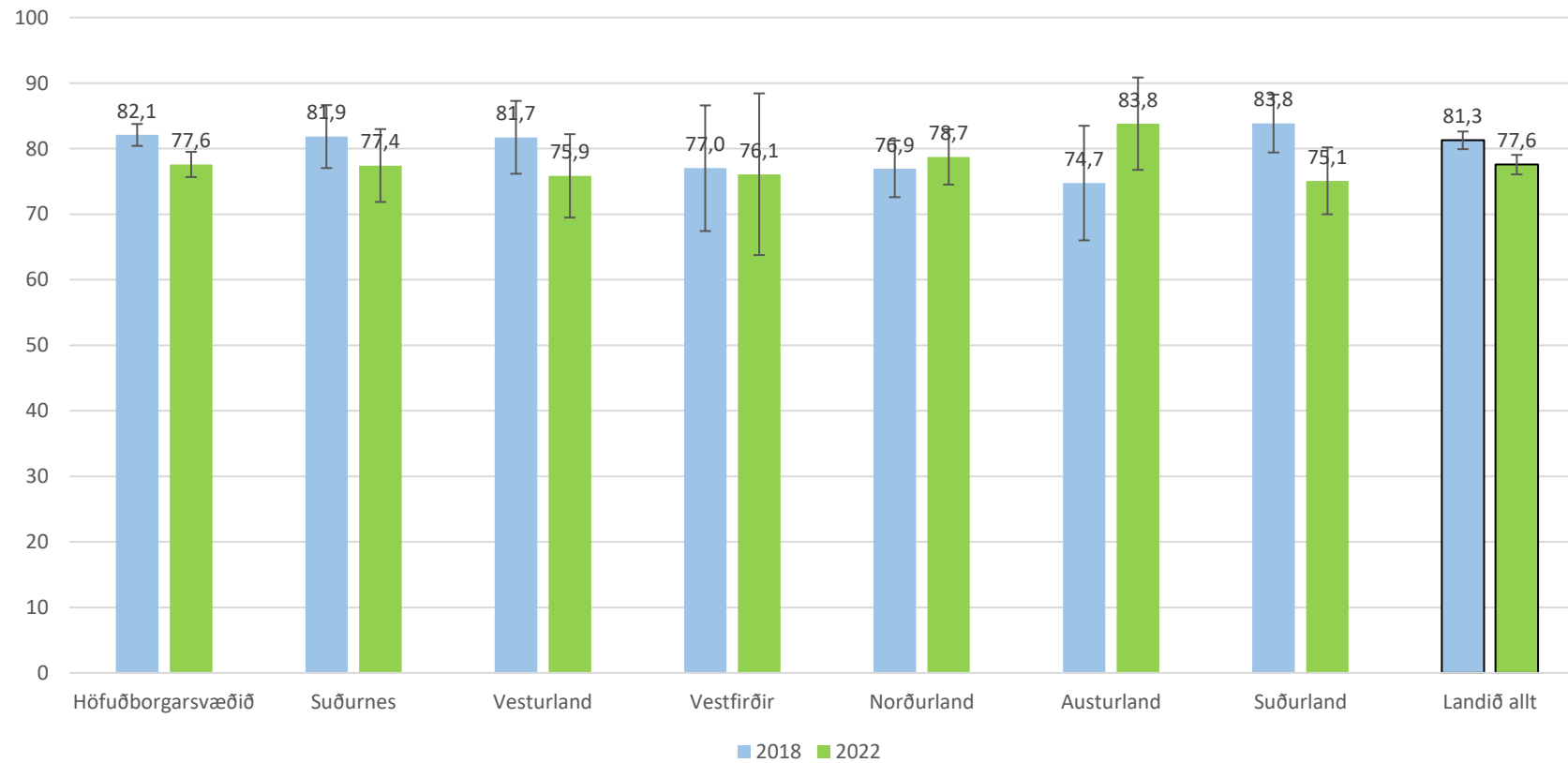
Óhamingja kostar samfélagið...

- Samkvæmt HM Treasury's Green book, þá er 1 stig í hamingju metið á:
  - 13,000 GBP á mann á ári eða rúmlega 2 milljónir íslenskra króna

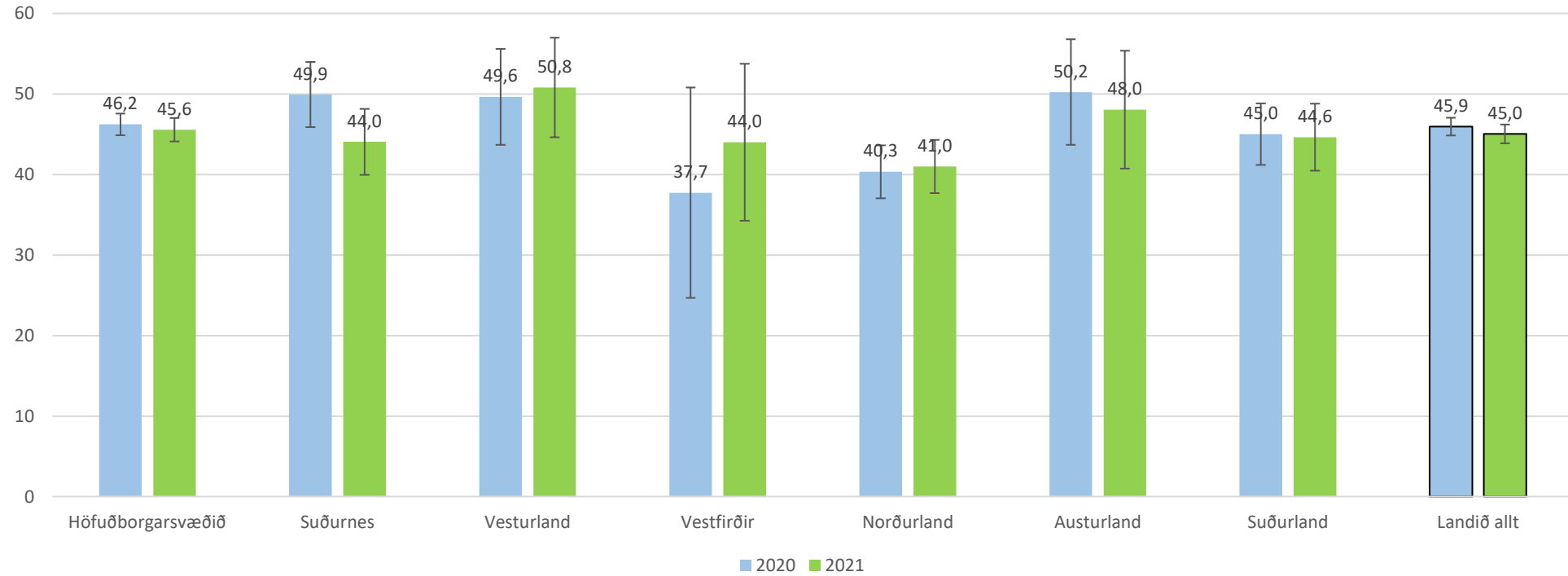
Hamingja (10. bekkur)

Hlutfall unglunga í 8.-10. bekk sem segir staðhæfinguna "Ég er hamingjusöm / hamingjusamur" lýsa sér mjög eða nokkuð vel

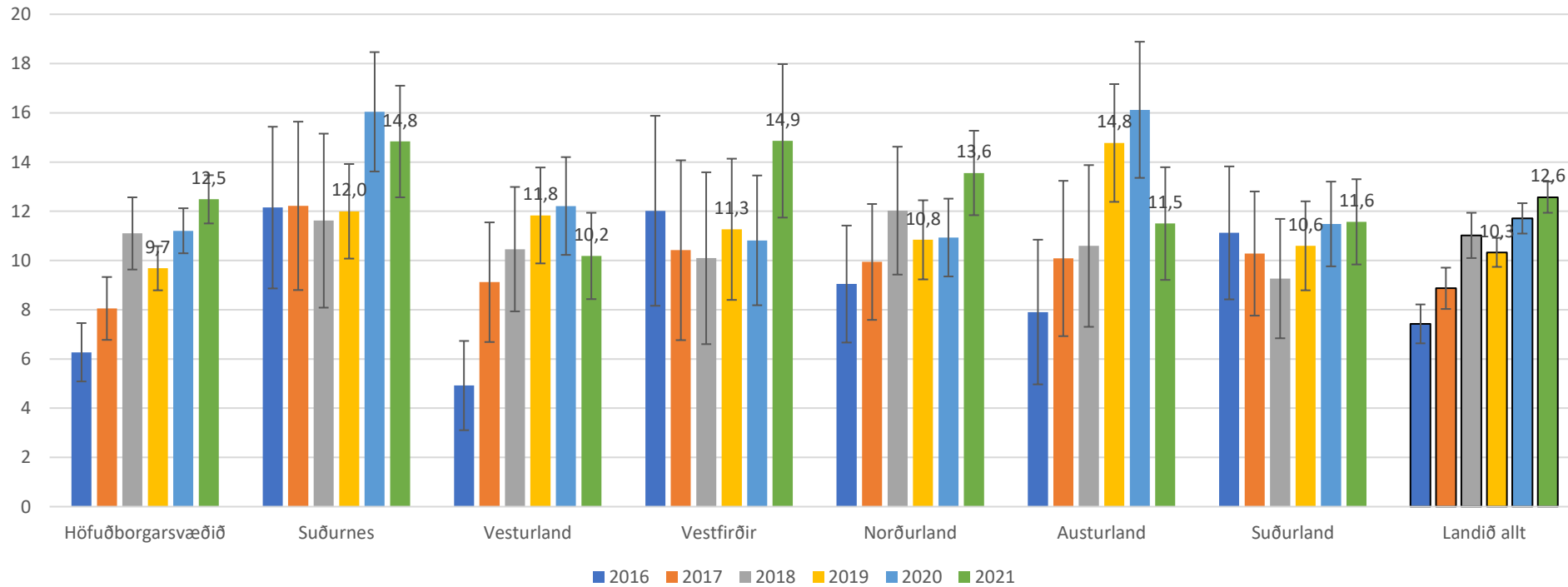
Andleg heilsa góð/mjög góð, framhaldsskólanemar

Hlutfall framhaldsskólanema sem metur andlega heilsu sína góða eða mjög góða

Einmanaleiki fullorðinna

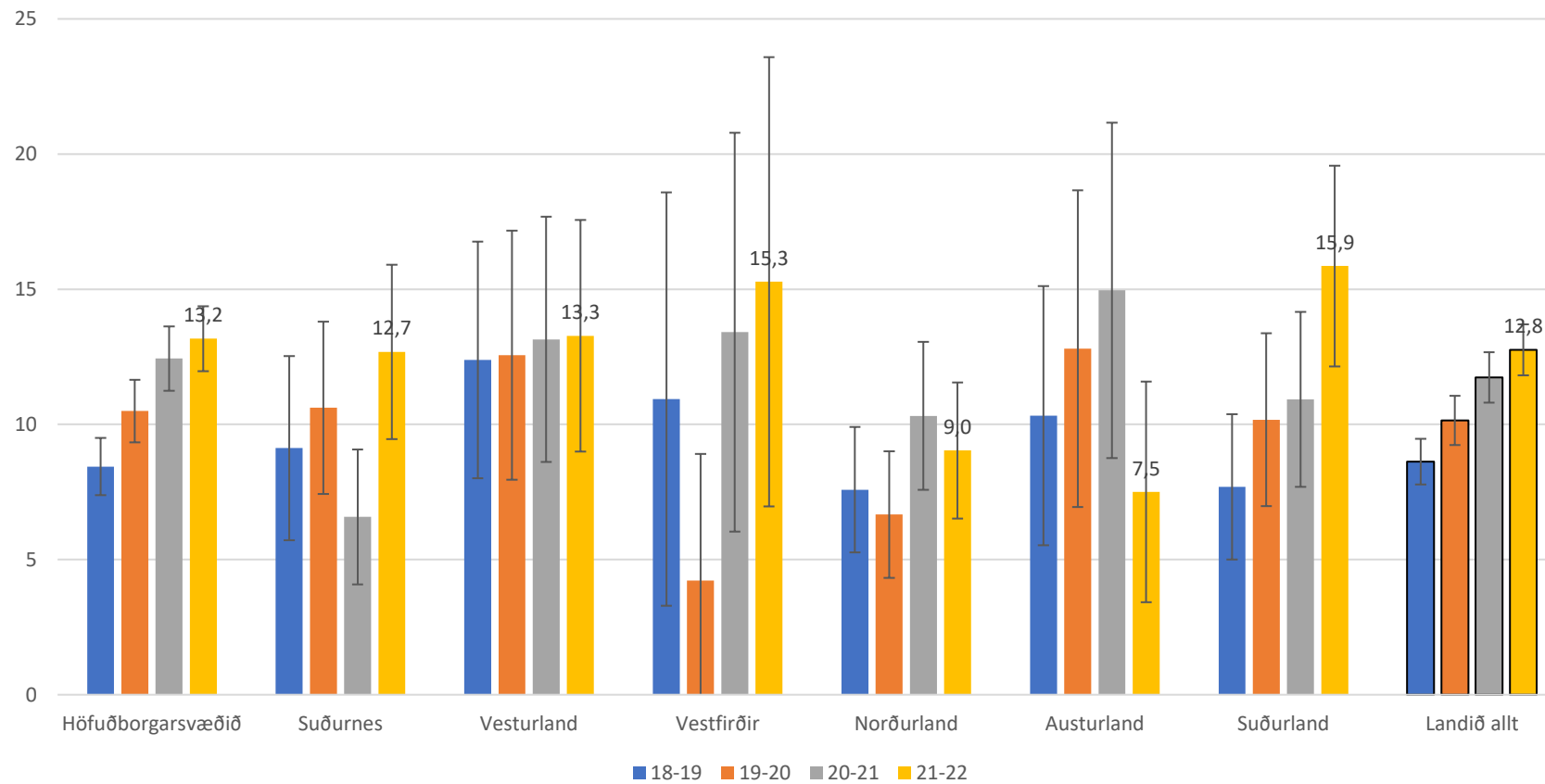

Hlutfall fullorðinna sem segist oft eða mjög oft finna fyrir einmanaleika

Kvíðaeinkenni (7. bekkur)

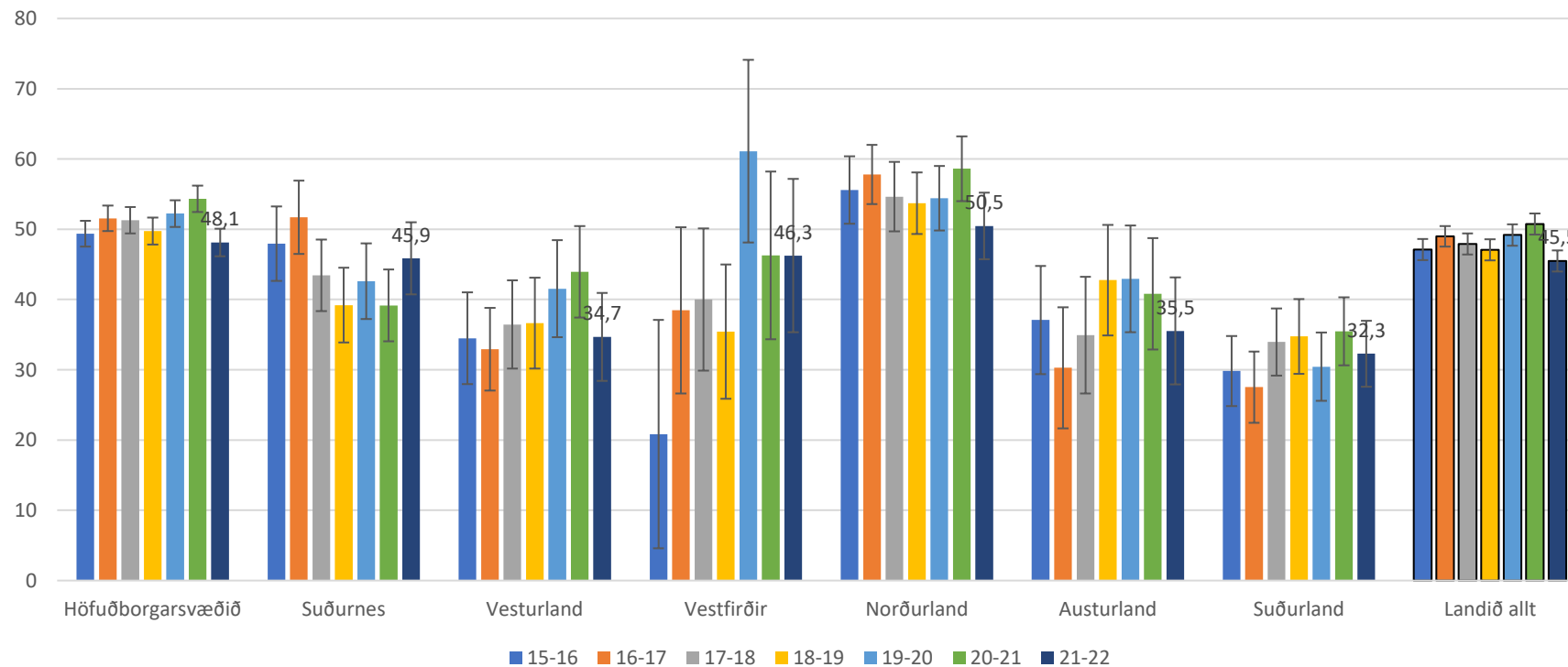
Hlutfall barna í 7. bekk sem fá oft eða mjög oft einkenni um kvíða

Hreyfing og næring

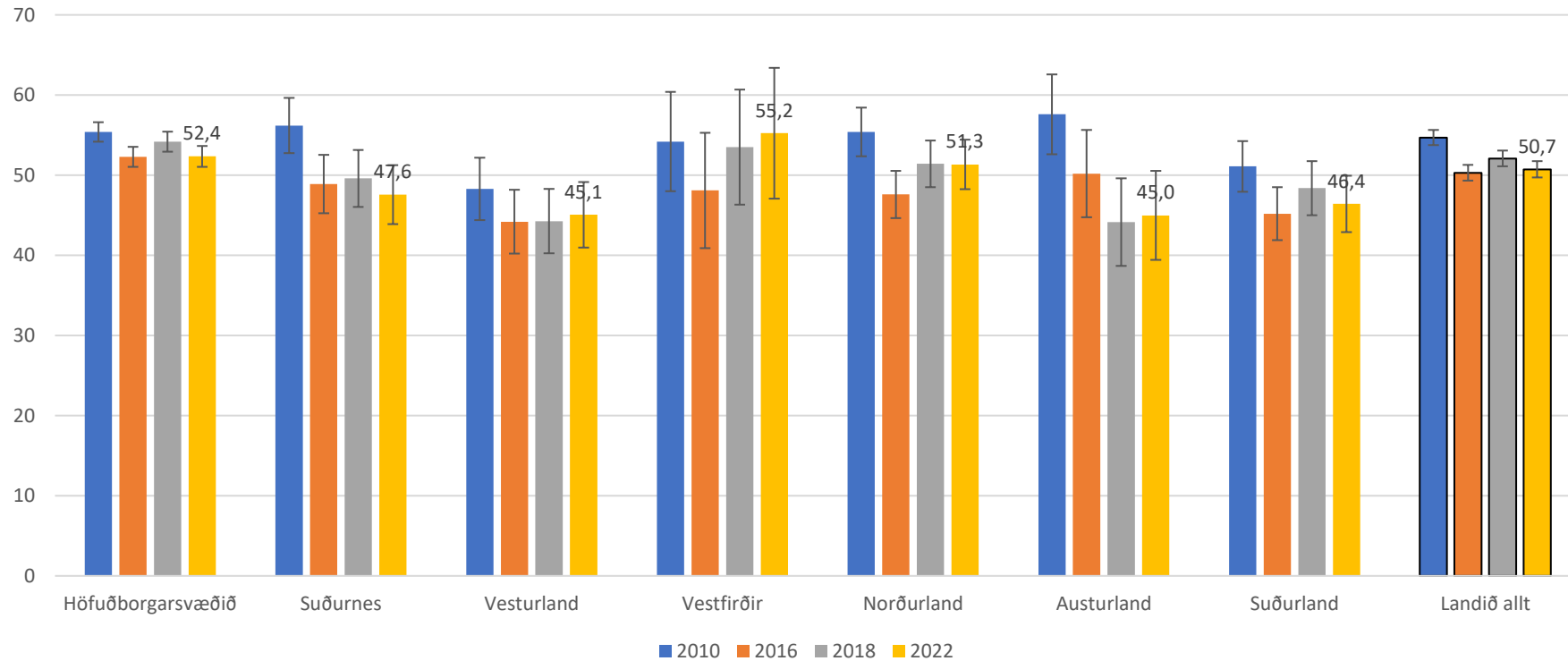
Virkur ferðamáti í skóla (1. bekkur)

Hlutfall barna í 1. bekk sem gekk eða hjólaði í skólann daginn sem spurning var lögð fyrir

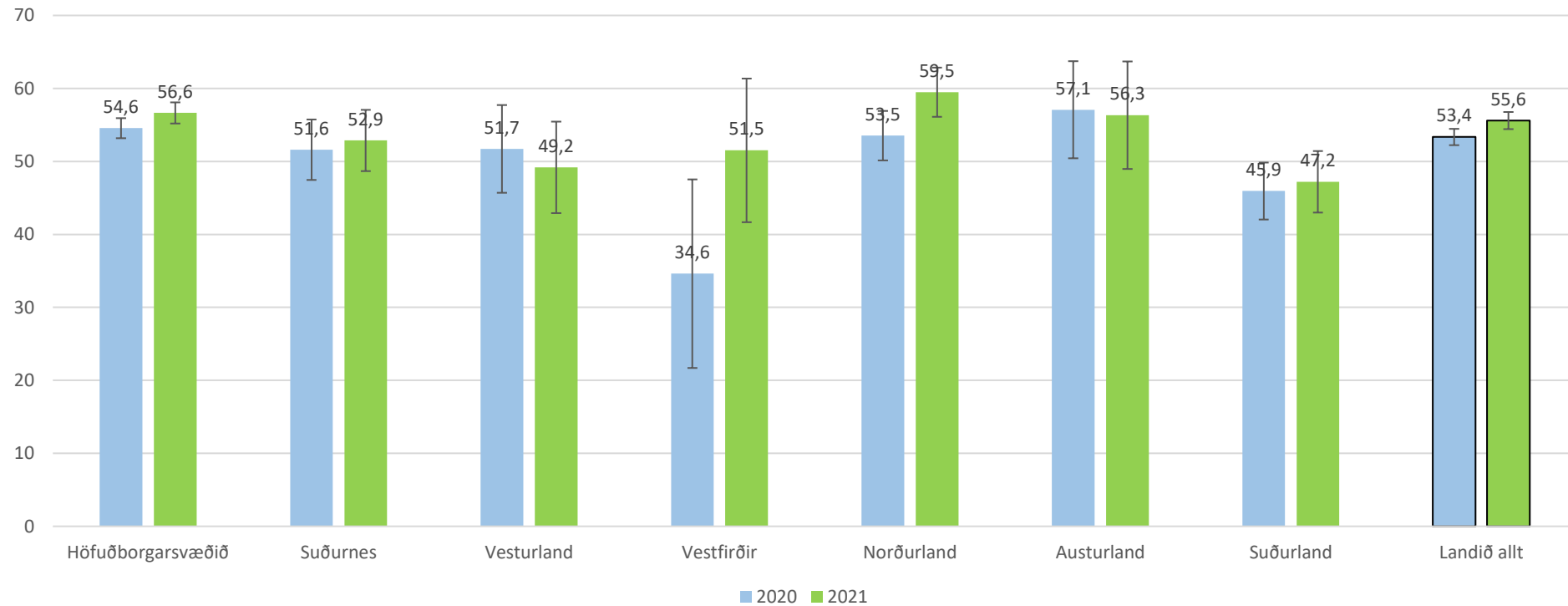
Pátttaka í skipulögðu íþróttastarfi (8.-10. bekkur)

Hlutfall nemenda í 8.-10. bekk sem æfir með íþróttafélagi $\geq 3x$ í viku

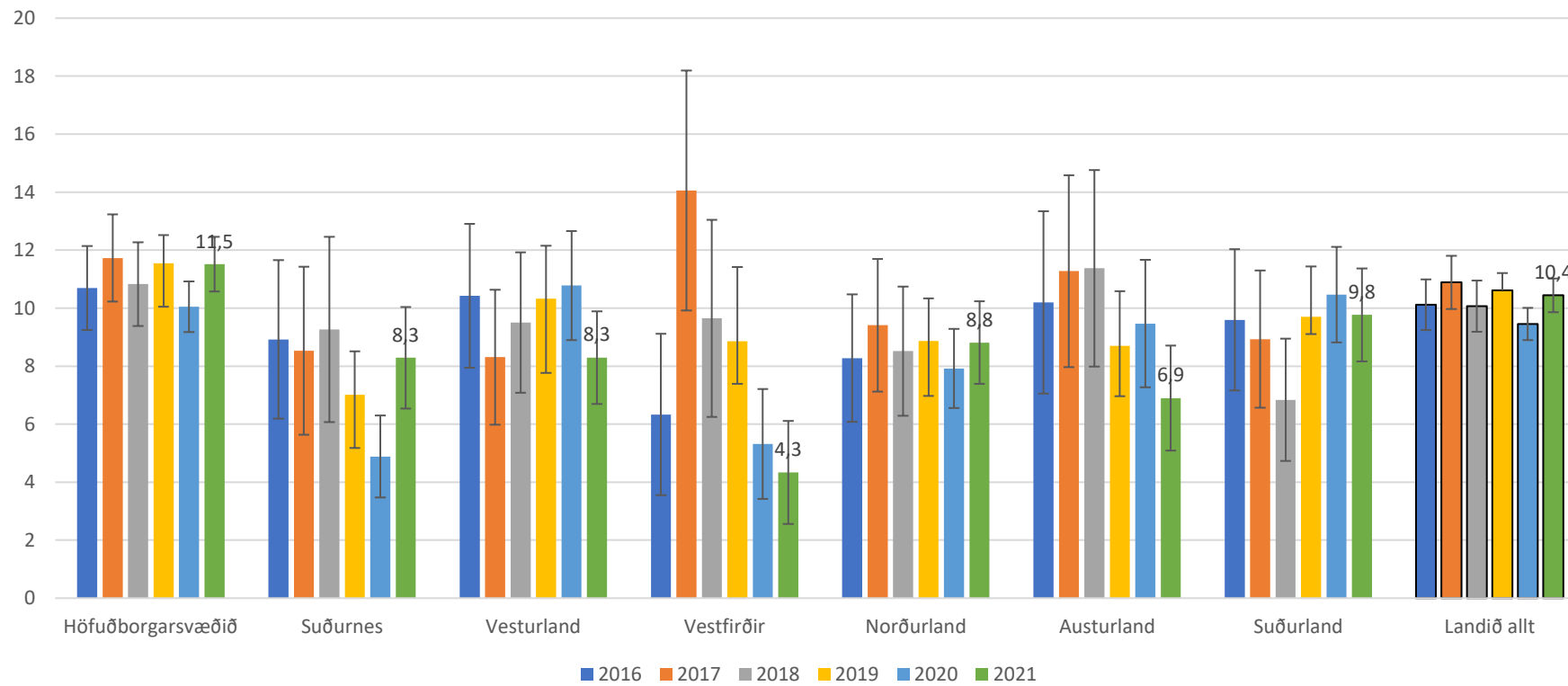
Erfið hreyfing, framhaldsskólanemar

Hlutfall framhaldsskólanema sem segist stunda erfiða hreyfingu þannig að þau mæðast og svitna $\geq 3x$ í viku

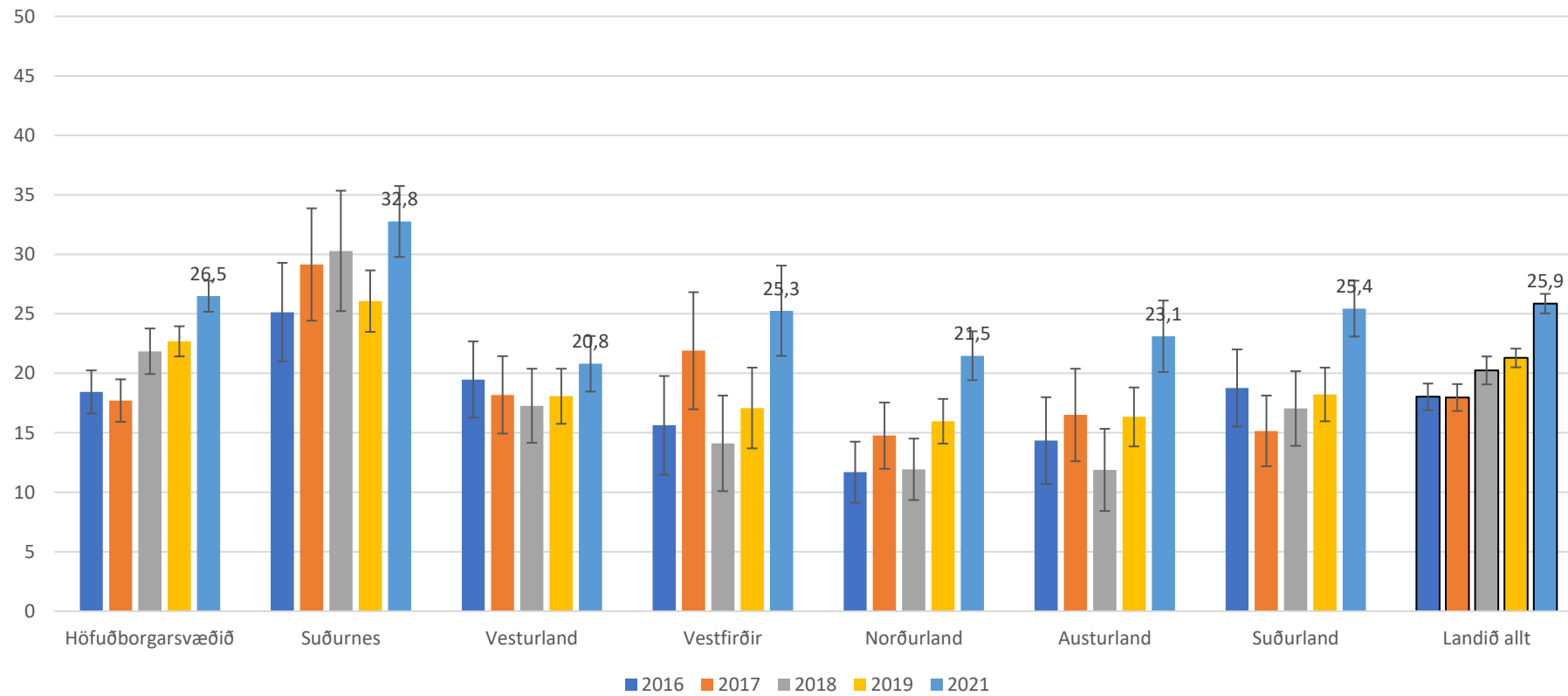
Grænmetis- og ávaxtaneysla fullorðinna

Hlutfall fullorðinna sem borðar grænmeti og ávexti fimm sinnum á dag eða oftar

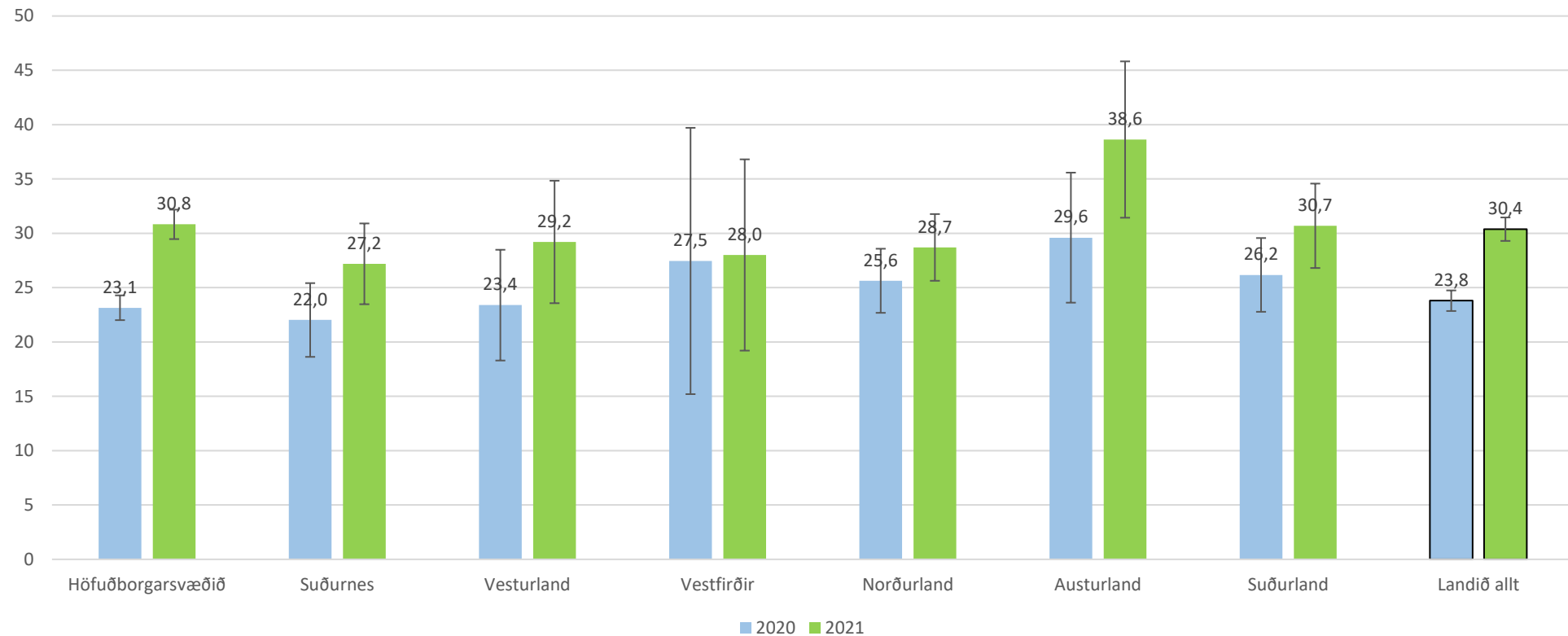
Gosdrykkjaneysla fullorðinna

Hlutfall fullorðinna sem drekkur sykraða og/eða sykurlausa gosdrykki daglega eða oftar

Orkudrykkjaneysla framhaldsskólanema

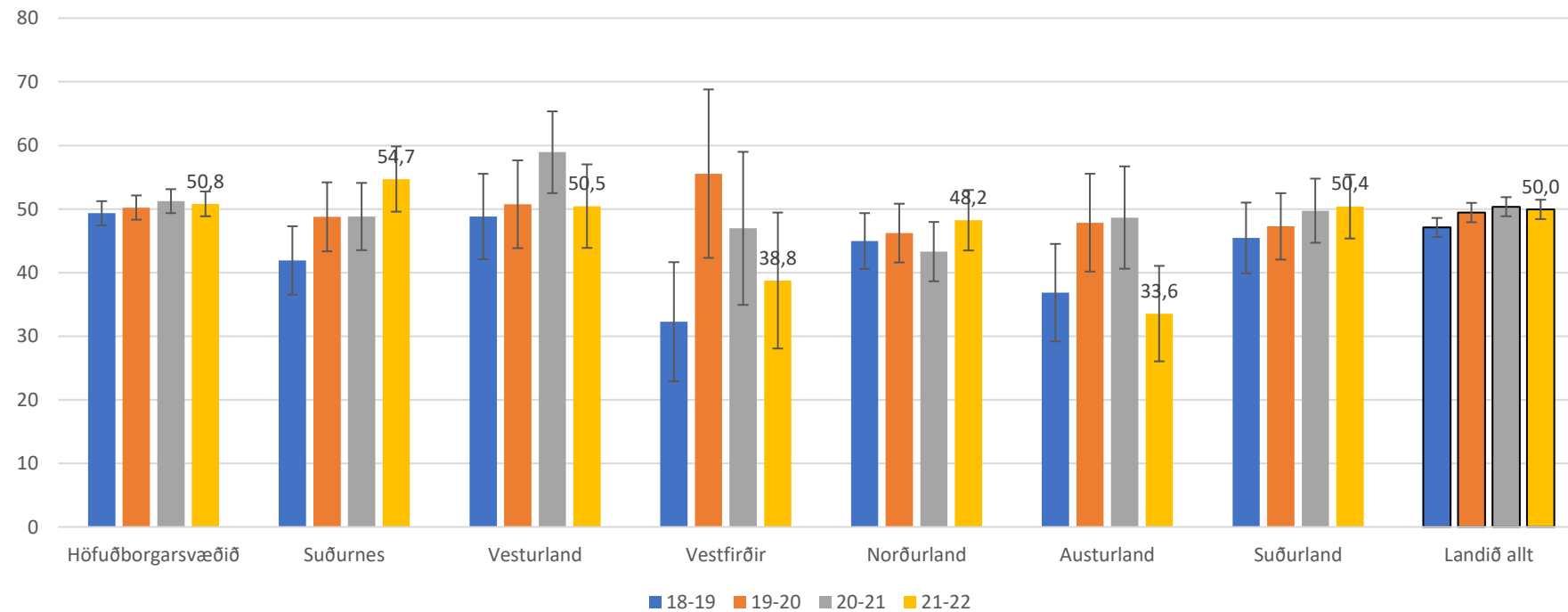

Hlutfall framhaldsskólanema sem drekkur orkudrykki sem innihalda koffín fjórum sinnum í viku eða oftar

D-vítamín (1. bekkur)

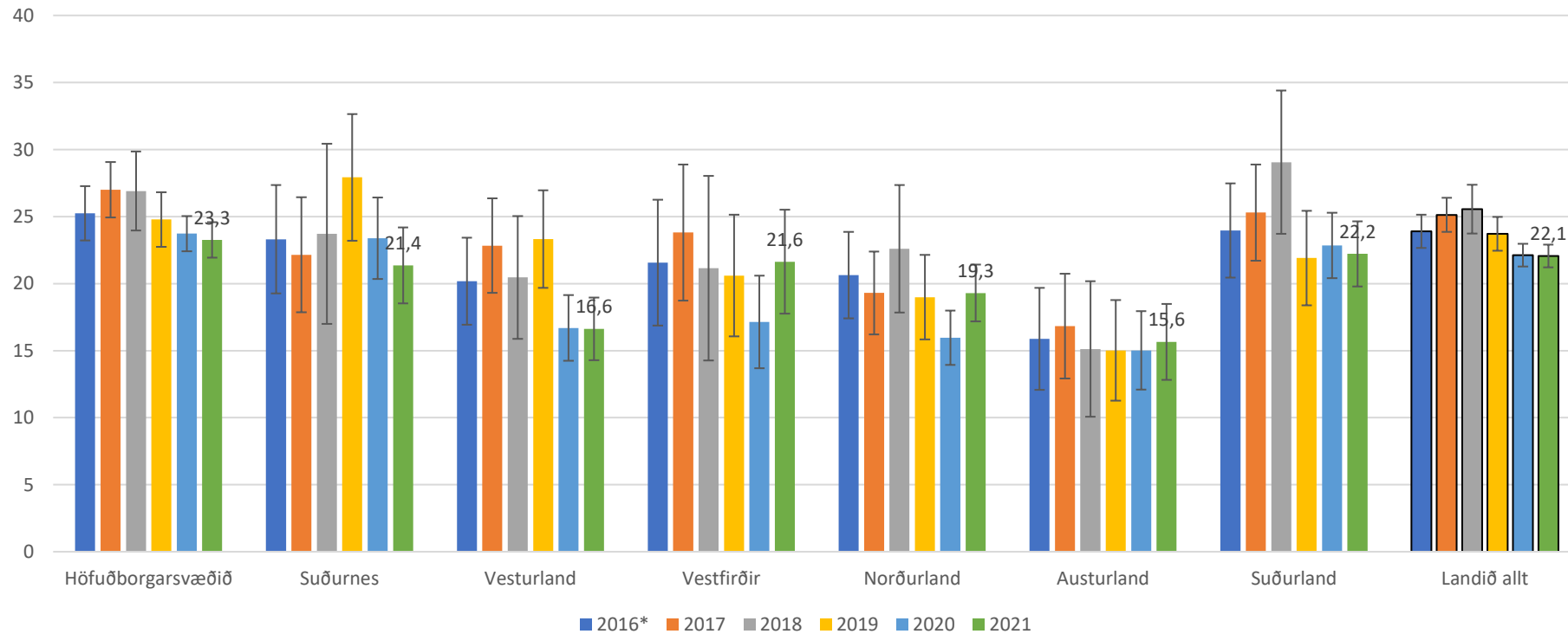
Hlutfall barna í 1. bekk sem tóku lýsi/D-vítamín daginn sem spurning var lögð fyrir

Áfengi, tóbak og nikótínþúðar

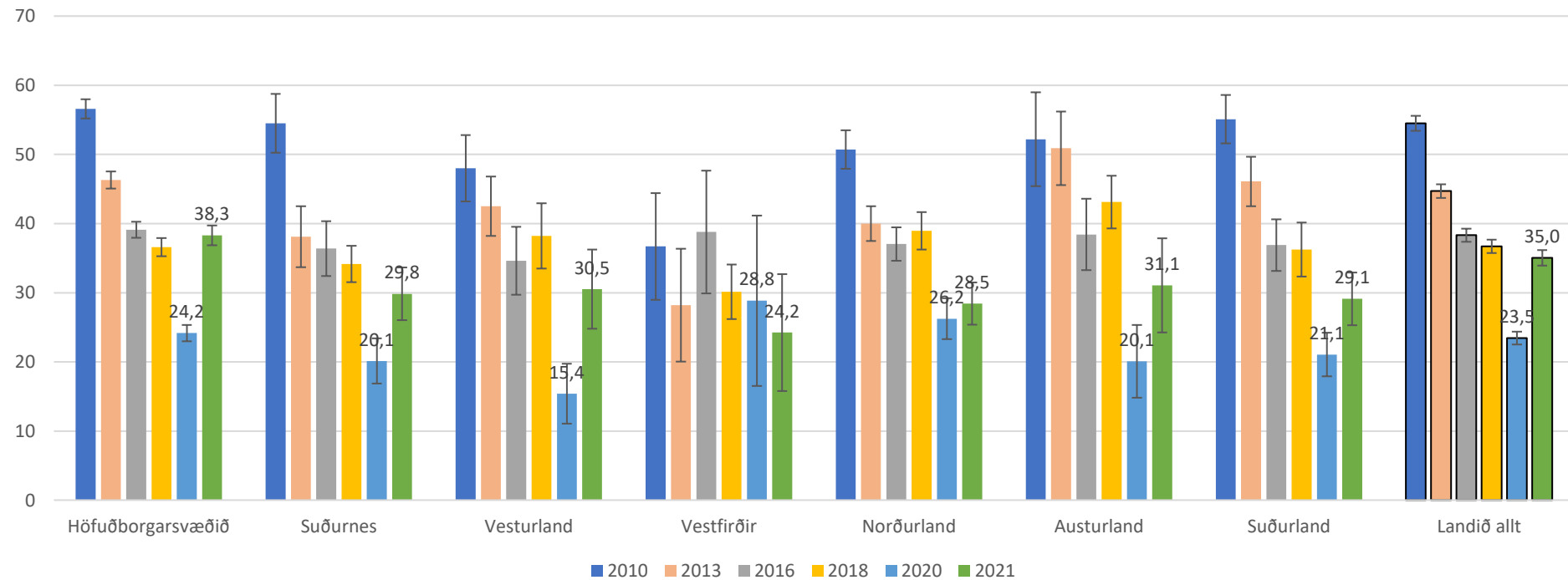
Áhættudrykkja fullorðinna

Hlutfall fullorðinna sem fellur undir þá skilgreiningu að vera með áhættusamt neyslumynstur áfengis

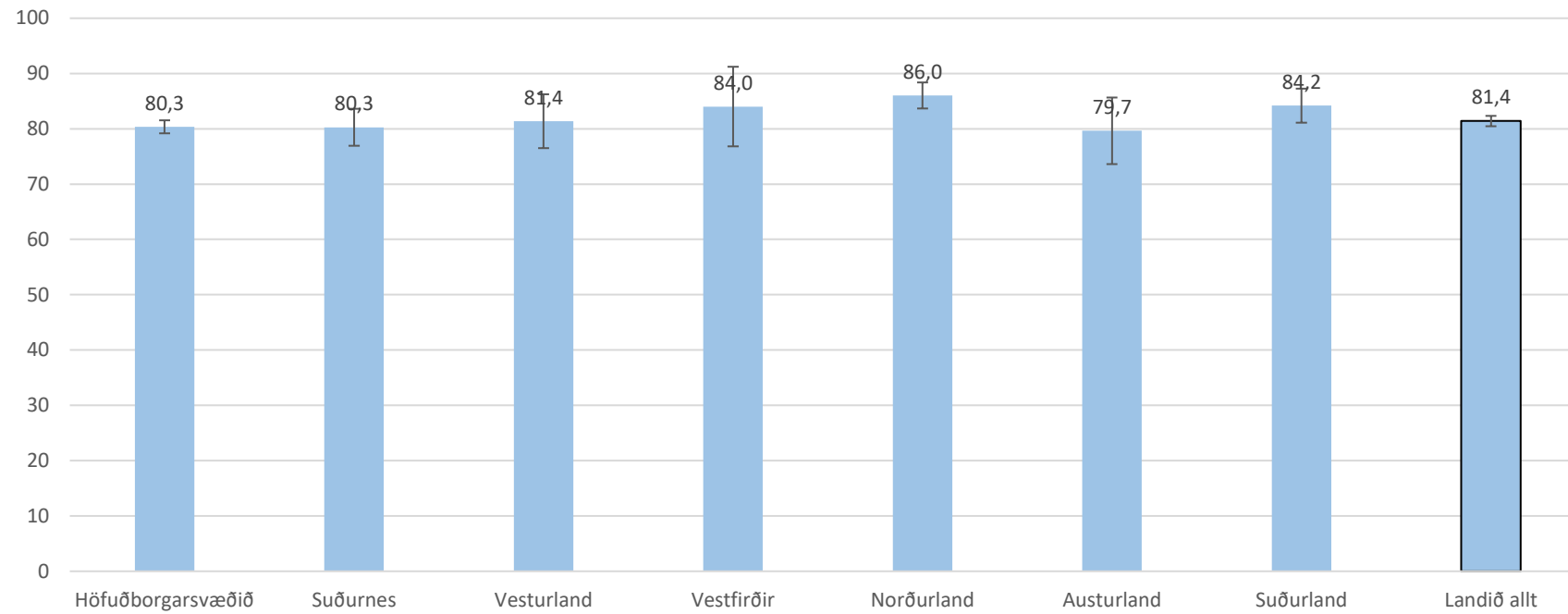
Ölvunardrykkja framhaldsskólanema

Hlutfall framhaldsskólanema sem hafa orðið ölvaðir, einu sinni eða oftar síðustu 30 daga

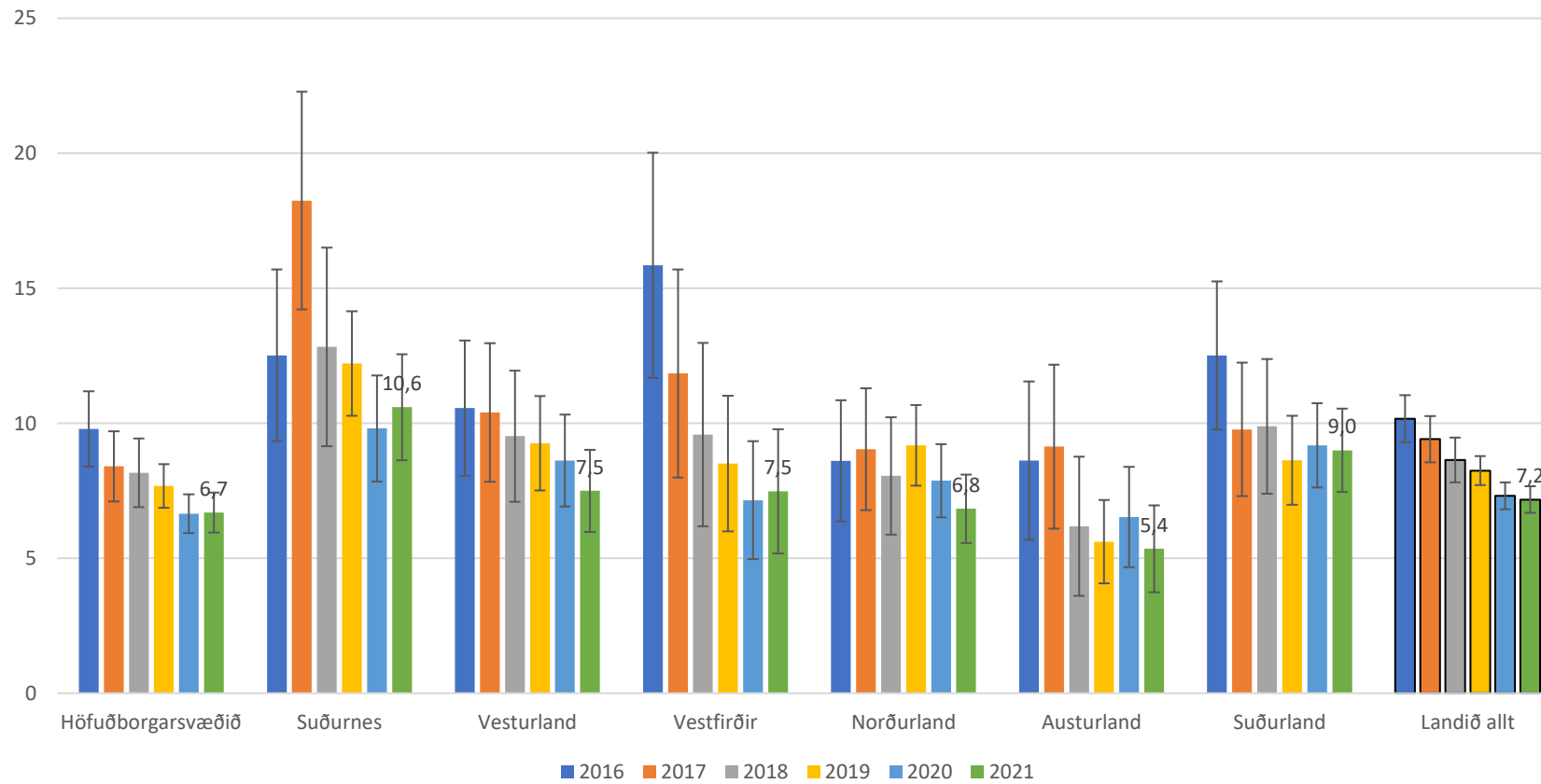
Aldrei notað ólögleg vímuefni, framhaldsskólanemar

Hlutfall framhaldsskólanema sem hafa aldrei notað ólögleg vímuefni

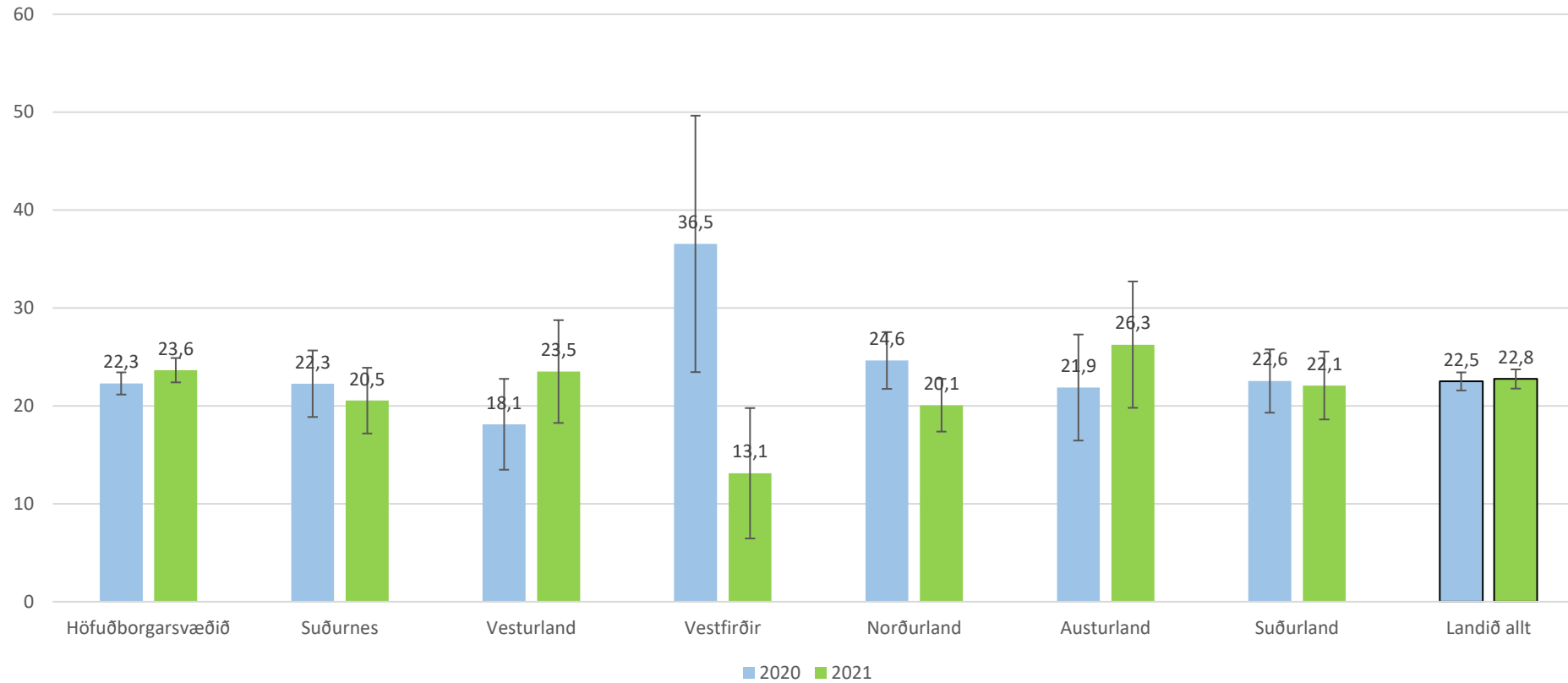
Reykingar fullorðinna

Hlutfall fullorðinna sem reykir daglega

Nikótínþúðanotkun framhaldsskólanema

Hlutfall framhaldsskólanema sem hefur notað nikótínþoka/nikótínþúða í vör einu sinni eða oftar síðustu 30 daga

13. Norræna lýðheilsurástefnan í Hörpu

Embætti landlæknis

NPHC 2022

Hliðarviðburðir

- Sundlaugarpartý
- Gong í Nauthólsvík
- Yoga
- Núvitund
- Sing along

Allar upplýsingar á

<https://ecpp2020.com/nphc/>

ECPP 2022   NPHC 2022

“CREATING A WORLD WE WANT TO LIVE IN”

GO TO ECPP WEBSITE >>

ECPP - NEW DATES: 29 JUNE - 2 JULY 2022

“HEALTH AND WELLBEING FOR ALL - HEADING FOR THE FUTURE”

GO TO NPHC WEBSITE >>

Nordic Public Health Conference - NEW DATES: 28 - 30 JUNE 2022

Takk fyrir!